

آذر ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۵۹۲

**مطالعات راهبردی درباره برنامه هفتم توسعه (۲):
بررسی تجربه کشور روسیه در برنامه‌ریزی توسعه**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۵۹۲
کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مطالعات راهبردی درباره برنامه هفتم توسعه: (۲) بررسی تجربه کشور روسیه در برنامه‌ریزی توسعه

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه توسعه و برنامه‌ریزی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: سیدجعفر حسینی، نسیم قباشی، روح‌ا... ابوجعفری (هیئت علمی پژوهشکده مطالعات فناوری)، توفیق حسین‌زاده لنج‌آبادی

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، موسی شهبازی غیاثی، سیدمحسن علوی‌منش

اظهار نظر کنندگان: فرشاد مومنی، حجت‌ا... میرزایی، احمد شعبانی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

صفحه‌آرا: مهدیه قمچیلی

* این گزارش با همکاری و مشارکت پژوهشکده مطالعات فناوری ریاست جمهوری تهیه شده است.

واژه‌های کلیدی:

۱. برنامه توسعه

۲. برنامه هفتم

۳. روسیه

۴. مطالعات تطبیقی

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۹/۲۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده	۱
۱	خلاصه مدیریتی	۱
۲	مقدمه و بیان مسئله	۲
۵	بخش اول: اقتصاد روسیه در گذر زمان	۵
۵-۱	بررسی وضعیت شاخص‌های کلان اقتصادی روسیه	۵
۵-۱-۱	رشد اقتصادی	۵
۵-۱-۲	تورم	۶
۵-۱-۳	نرخ بیکاری	۷
۵-۱-۴	ضریب جینی	۷
۵-۱-۵	صادرات صنایع کارخانه‌ای	۸
۵-۱-۶	شاخص توسعه انسانی (HDI)	۹
۹-۲	مروری بر وضعیت کشور روسیه پیش از جهش اقتصادی	۹
۹-۲-۱	تحولات تاریخی-اقتصادی	۹
۹-۲-۲	آغاز اصلاحات اقتصادی	۱۲
۱۵	بخش دوم: نقش برنامه‌ریزی توسعه در دوران جهش اقتصادی	۱۵
۱۵-۲	نقش برنامه‌ریزی توسعه در فرایند جهش اقتصادی	۱۵
۱۷-۲	برنامه‌ریزی دوگانه در کشور روسیه	۱۷
۲۱-۳	تأملی در موضوع برنامه‌ریزی فضایی در روسیه	۲۱
۲۳	جمع‌بندی	۲۳
۲۵	پیوست: متن تفصیلی سند «برنامه‌ریزی استراتژیک در فدراسیون روسیه»	۲۵
۴۲	منابع و مأخذ	۴۲

فهرست جداول

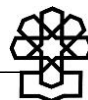
- جدول ۱. دوره‌های برنامه‌ریزی اقتصادی در زمان اتحاد جماهیر شوروی ۱۵
- جدول ۲. اجزای قانون ویژه فدرال برای برنامه‌ریزی استراتژیک ۱۸
- جدول ۳. شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک ۲۵
- جدول ۴. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح فدرال ۲۹
- جدول ۵. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه‌یافته در چارچوب پیش‌بینی در سطح فدرال ۳۳
- جدول ۶. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه‌یافته در چارچوب برنامه‌ریزی در سطح فدرال ۳۶
- جدول ۷. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه‌یافته در چارچوب پیش‌بینی در سطح موضوع فدراسیون روسیه ۳۹
- جدول ۸. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک، توسعه‌یافته در چارچوب برنامه‌ریزی در سطح یک موضوع فدراسیون روسیه ۴۱

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. روند رشد اقتصادی در کشور روسیه طی دوره ۲۰۱۹-۱۹۹۰ ۶
- نمودار ۲. روند تورم در کشور روسیه طی دوره ۲۰۱۹-۱۹۹۳ ۶
- نمودار ۳. روند نرخ بیکاری در کشور روسیه طی دوره ۲۰۱۹-۱۹۹۲ ۷
- نمودار ۴. روند ضریب جینی در کشور روسیه طی دوره ۲۰۱۸-۱۹۹۶ ۸
- نمودار ۵. صادرات صنایع کارخانه‌ای کشور روسیه ۲۰۱۹-۱۹۹۰ ۸
- نمودار ۶. شاخص توسعه انسانی کشور روسیه ۲۰۱۹-۱۹۹۰ ۹

فهرست شکل

- شکل ۱. ساختار وزارت توسعه اقتصادی روسیه ۲۲

مطالعات راهبردی درباره برنامه هفتم توسعه (۲): بررسی تجربه کشور روسیه در برنامه‌ریزی توسعه

چکیده

بسیاری معتقدند که از مهم‌ترین دلایل موفقیت کم برنامه‌های توسعه در ایران، شیوه برنامه‌ریزی است. در همین راستا، پرسش از تداوم یا اصلاح روند تدوین برنامه‌های توسعه، مهم به نظر می‌رسد. در همین جهت، انجام مطالعات تطبیقی در خصوص نوع مواجهه کشورهایی با شرایطی نسبتاً مشابه نظیر کشور روسیه که توانسته است در امر برنامه‌ریزی توسعه توفیقاتی کسب کند می‌تواند راهگشا باشد.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، برنامه‌ریزی به‌عنوان بخش ذاتی از مدیریت عمومی در روسیه به طرز پیچیده‌ای در این کشور همواره مورد توجه بوده است؛ به خصوص از اوایل قرن حاضر روسیه شاهد تجربه جدیدی در حوزه برنامه‌ریزی است که در ذیل آن اولاً مسئله برنامه‌ریزی با مفهوم برنامه‌ریزی استراتژیک گره خورده است و ثانیاً ایده‌محوری دیگری با نام دستورات اجرایی ماه مه در نظام برنامه‌ریزی این کشور جاری شده است. برنامه‌ریزی استراتژیک در کشور روسیه صرفاً مترادف با برنامه‌ریزی توسعه در کشورهای دیگر نیست بلکه عملاً موضوعات مختلف مربوط به برنامه‌ریزی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل می‌شود. به عبارتی حوزه‌های مختلفی چون اقتصاد، توسعه اجتماعی، توسعه فضایی، صنایع تسلیحاتی، توسعه صنعتی و ... همگی در زمره برنامه‌ریزی استراتژیک این کشورند. از طرفی به نظر می‌رسد دستورات اجرایی ماه مه توانسته است مسئله اولویت‌گذاری و هدایت منابع مالی و انسانی در این کشور را تا حد قابل قبولی مدیریت کند و نتایج آن را در شاخص‌های اقتصاد کلان این کشور نشان دهد.

خلاصه مدیریتی

تجربه برنامه‌ریزی در کشور نشان می‌دهد بسیاری از اهداف و پیش‌بینی‌هایی که در برنامه‌های توسعه در نظر گرفته شده بود، محقق نشده است و عمده اهداف برنامه‌های توسعه با واقعیت‌های حکمرانی کشور فاصله زیادی دارد. حال سؤال مهم این است که آیا الگوی کنونی تدوین قوانین برنامه‌های پنج‌ساله توسعه، الگویی موفق برای نوع مداخله دولت در اقتصاد و جامعه خواهد بود یا آنکه باید به دنبال الگویی جایگزین برای حل این مسئله باشیم. در این راستا، یکی از بهترین سنگ محک‌ها برای فهم نیاز یا عدم نیاز کشور به تداوم الگوی کنونی برنامه‌ریزی توسعه یا ضرورت ایجاد هر نوع اصلاح در روند تدوین برنامه‌های توسعه، انجام مطالعات تطبیقی در خصوص نوع مواجهه دولت‌های کشورهایی با شرایط مشابه با این موضوع است. در این چارچوب در این گزارش سعی شده است تجربه برنامه‌ریزی توسعه در کشور روسیه بررسی شود. هرچند

فدراسیون روسیه مشابه ایران شاهد حضور پررنگ دولت در عرصه اقتصاد و همچنین نقش پررنگ درآمدهای نفت و گاز در عرصه صادرات و کسب درآمدهای ارزی است، با این وجود وضعیت بالنسبه بهتری را در حوزه شاخص‌های اصلی اقتصاد کلان نظیر نرخ رشد اقتصادی، نرخ بیکاری و نرخ تورم در بیست سال اخیر داشته است. حال پرسش ما در این پژوهش آن است که ایده (ابزار) برنامه‌ریزی توسعه تا چه حد در شکل‌گیری این دستاوردها مؤثر بوده است؟

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، برنامه‌ریزی به‌عنوان بخش ذاتی از مدیریت عمومی در روسیه به طرز پیچیده‌ای در این کشور همواره مورد توجه بوده است؛ باین‌حال چه زمانی که برنامه‌ریزی در دوران شوروی محور سیاستگذاری‌های این کشور بوده و چه زمانی که تحت تأثیر فضای پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، ایده برنامه‌ریزی به کنار گذاشته شد، شکست‌های سنگینی در اقتصاد این کشور تجربه شد و این کشور تجربه موفق‌تری را در نیل به توسعه‌یافتگی نداشت.

اما از اوایل قرن حاضر و با قدرت گرفتن ولادیمیر پوتین در این کشور، روسیه شاهد تجربه جدیدی در حوزه برنامه‌ریزی است که در ذیل آن اولاً مسئله برنامه‌ریزی با مفهوم برنامه‌ریزی استراتژیک گره خورده است و ثانیاً ایده‌محوری دیگری با نام دستورات اجرایی ماه مه در نظام برنامه‌ریزی این کشور جاری شده است. برنامه‌ریزی استراتژیک در کشور روسیه صرفاً مترادف با برنامه‌ریزی توسعه در کشورهای دیگر نیست بلکه عملاً هرگونه سطح و موضوع خاص از برنامه‌ریزی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل می‌شود. به عبارتی حوزه‌های مختلفی چون اقتصاد، توسعه اجتماعی، توسعه فضایی، صنایع تسلیحاتی، توسعه صنعتی و ... همگی در زمره برنامه‌ریزی استراتژیک این کشورند. از طرفی به‌نظر می‌رسد دستورات اجرایی ماه مه توانسته است مسئله اولویت‌گذاری و هدایت منابع مالی و انسانی در این کشور را تا حد قابل قبولی مدیریت کند و نتایج آن را در شاخص‌های اقتصاد کلان این کشور نشان دهد. در واقع، به‌نظر می‌رسد در این دوران و به‌ویژه از سال ۲۰۰۴ به بعد که موضوع صنایع استراتژیک و راهبردی به موضوعی اقتصادی-امنیتی برای این کشور تبدیل شد، مسئله سیاستگذاران روسی در استفاده از ابزار برنامه‌ریزی ملی، امکان اولویت‌گذاری صنعتی بوده است. بر همین اساس از زمانی که احساس شده است ابزار برنامه‌ریزی استراتژیک نتوانسته این هدف را تا حد قابل قبولی تأمین کند، در کنار آن ترتیبات نهادی دیگری به نام دستورات اجرایی ماه مه را از سال ۲۰۰۹ به منصفه اجرا گذاشته‌اند تا با دقت بیشتری این هدف سیاستی را پیگیری کنند. شایان ذکر است که این ابزار سیاستی نیز همچون اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک حوزه‌هایی متفاوت و مختلف را شامل می‌شوند و صرفاً مربوط به حوزه اقتصادی نیستند.

مقدمه و بیان مسئله

تجربه برنامه‌ریزی پس از دوران انقلاب اسلامی نشان می‌دهد که به‌رغم پیش‌بینی‌ها و برآوردهای اولیه، نمی‌توان موفقیت چشمگیری را برای ۶ برنامه توسعه اجراشده متصور بود و اسناد برنامه بیشتر فرصتی برای ذکر مجموعه‌ای از خواست‌ها و آرزوهای کلی و همچنین محملی برای شکل‌گیری کانون‌های هزینه‌ای دستگاه‌های دولتی بوده است. این موضوع به‌ویژه در دو برنامه پنجم و ششم نمود بیشتری داشته است و هم‌اکنون نیز با توجه به نزدیک شدن به سال پایانی برنامه ششم توسعه

و به حاشیه رانده شدن این برنامه در مقام عمل، این سؤال در پیش روی نهادهای سیاستگذار قرار دارد که آیا الگوی کنونی تدوین قوانین برنامه‌های پنج‌ساله توسعه الگویی موفق برای نوع مداخله دولت در اقتصاد و ریل‌گذاری بلندمدت اقتصادی کشور خواهد بود یا آنکه بایستی به دنبال الگویی جایگزین برای حل این مسئله بود. به عبارت بهتر، عدم دستیابی به اهداف پیش‌بینی‌شده در اسناد بالادستی‌ای چون سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ از یک سو و انحراف‌های گسترده دولت‌ها از اهداف برنامه‌های توسعه به‌ویژه در دو برنامه اخیر از سوی دیگر، این پرسش جدی را در نزد نهادهای سیاستگذار مطرح ساخته است که آیا باید الگوی برنامه‌ریزی در ایران همچنان و مبتنی بر شرایط پیشین تداوم داشته باشد یا آنکه نیازمند تغییرات بنیادی در نگاه ما به موضوع برنامه‌ریزی برای حل مسئله هماهنگی بین‌بخشی و بین‌زمانی به‌عنوان کارویژه اصلی یک برنامه توسعه هستیم که در این چارچوب چالش ناکارآمدی برنامه‌های توسعه در ایران بیش از آنکه به یک دولت خاص بازگردد، متوجه فرایندها و نظامات برنامه‌ریزی است.

در این راستا، یکی از بهترین سنگ محک‌ها برای فهم نیاز یا عدم نیاز کشور به تداوم الگوی کنونی برنامه‌ریزی توسعه و یا هر نوع اصلاح در روند تدوین برنامه‌های توسعه، انجام مطالعات تطبیقی متعدد در خصوص نوع مواجهه دولت‌ها در کشورهای مختلف اعم از کشورهای توسعه‌یافته و یا کشورهای در حال توسعه با این موضوع است، زیرا کشورهایی وجود دارند که با وجود آنکه از نظام برنامه‌ریزی ملی برخوردار بوده‌اند اما برخلاف ما نتایج مثبتی طی سال‌های گذشته در حوزه اقتصاد داشته‌اند و شاخص‌های اقتصاد کلان آنها وضعیت مناسبی را در بین سایر کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد. هر چند که در اینجا نیز یک پرسش اساسی مهم، نقش و میزان اثربخشی اسناد برنامه‌ریزی ملی در این پیشرفت‌های اقتصادی به‌ویژه با توجه به وجود اسناد ملی مهم دیگری در اغلب این کشورهاست که بررسی آن از مجال این گزارش خارج است. بر این اساس، در این گزارش سعی خواهد شد کشور روسیه به‌عنوان یکی از کشورهایی که در چند سال اخیر وضعیت اقتصادی مناسبی را از منظر متغیرهای اقتصاد کلان داشته است و براساس آمار بانک جهانی، در سال ۲۰۲۰ رتبه ۱۱ ام اقتصاد دنیا را از نظر تولید ناخالص داخلی کسب کرده و از ظرفی نیز واجد تجربه برنامه‌ریزی اقتصادی است، مورد بررسی قرار گیرد.

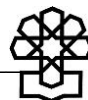
کشور روسیه با مساحتی حدود ۱۷,۰۷۵,۴۰۰ کیلومترمربع معادل دو برابر مساحت کشورهایی همچون کانادا، چین و ایالات متحده آمریکا است و به‌عنوان پهناورترین کشور جهان در شمال اوراسیا قرار دارد. از لحاظ جغرافیای طبیعی این کشور در آسیای شمالی و اروپای خاوری واقع است و با اقیانوس آرام شمالی و اقیانوس منجمد شمالی و نیز با دریای خزر، دریای سیاه و دریای بالتیک مرز آبی دارد (تمام خاک آسیای شمالی و ۴۰ درصد از خاک اروپا). روسیه با ۱۴ کشور آسیایی و اروپایی مرز زمینی دارد و با کشورهای پیرامون دریای برینگ، دریای ژاپن، دریای خزر، دریای سیاه و دریای بالتیک ارتباط دریایی دارد. همسایگان زمینی روسیه عبارتند از: کره شمالی، چین، مغولستان، قزاقستان، جمهوری آذربایجان، گرجستان، اوکراین، بلاروس، لتونی، استونی، فنلاند، نروژ، لیتوانی و لهستان.

این کشور از لحاظ جغرافیای انسانی نیز جمعیتی بالغ بر ۱۴۴ میلیون نفر دارد که از این حیث در جهان رتبه نهم دارد. تراکم جمعیت در روسیه ۳/۸ نفر در هر کیلومترمربع است که از پایین‌ترین نرخ‌های تراکم جمعیت در جهان است. همچنین نرخ رشد

جمعیت در این کشور منفی بوده و در سال ۲۰۱۹، معادل منفی ۰/۱ بوده است. بیشتر جمعیت روسیه در غرب این کشور (بخش اروپایی) زندگی می‌کنند. حدود ۸۰ درصد از مردم روسیه از نژاد روسی هستند و زبان رسمی این کشور، زبان روسی است. روسیه شامل حدود ۴۶ ایالت (استان)، ۲۱ جمهوری، ۴ ناحیه خودمختار، ۱ بخش یا استان خودمختار یهودی، ۹ خطه یا سرزمین و ۲ شهر حائز اهمیت فدرال (مسکو و سن پترزبورگ) (مجموعاً ۸۳ عضو فدراسیون) است. علاوه بر این، این کشور از هشت منطقه یا ناحیه فدرالی شامل منطقه شمال غربی (مرکز: سن پترزبورگ)، منطقه مرکزی (مرکز: مسکو)، منطقه ولگا (مرکز: نیژنی نووگورود)، منطقه جنوبی (مرکز: راستوف آن دن)، منطقه خاور دور (مرکز: خاباروفسک)، منطقه اورال (مرکز: یکاترینبورگ)، منطقه سیبری (مرکز: نوواسیبیرسک) و منطقه قفقاز شمالی (مرکز: پیاتیگورسک) تشکیل می‌شود. پایتخت روسیه نیز شهر مسکو است.

در شرایط کنونی، کشور روسیه از لحاظ نظام اقتصادی دارای نظام دولتی-خصوصی است. به این صورت که برخی از حوزه‌های استراتژیک اقتصادی همچون انرژی و نیرو در انحصار کامل دولت است.^۱ ولی در حوزه‌های دیگر اقتصادی بخش خصوصی نیز حضور دارد. مشابه وضعیت کشور ما در سال‌های گذشته، درآمدهای نفتی و منابع طبیعی نقش کلیدی را در نظام بودجه‌ریزی این کشور ایفا می‌کند و بخش زیادی از درآمد ارزی دولت وابسته به صادرات نفت و گاز است به همین جهت، درآمدهای نفت و گاز پایه صادرات، درآمد دولت، اشتغال و سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در این کشور بوده‌اند. با توجه به حضور پررنگ دولت در اقتصاد این کشور و همچنین نقش پررنگ درآمدهای نفت و گاز در عرصه صادرات، به نظر می‌رسد مشابهت‌های ساختاری مهمی میان اقتصاد این کشور و کشور ما وجود دارد. از همین رو، بررسی نقش و مؤلفه برنامه در اقتصاد این کشور، می‌تواند واجد درس‌آموخته‌های مهمی برای ما باشد که در ادامه به آن اشاره خواهد شد. بر این اساس، ابتدا در بخش نخست گزارش به بررسی اجمالی وضعیت اقتصاد روسیه در چند دهه اخیر پرداخته شده است که در ذیل آن در قسمت اول، شاخص‌های اقتصاد کلان روسیه در سه دهه اخیر حسب آمارهای منتشره از مراکز معتبر بین‌المللی بررسی شده است. سپس در قسمت دوم این بخش و در یک بررسی اجمالی سعی شده است وضعیت اقتصادی این کشور پیش از بهبود نماگرهای اقتصاد کلان این کشور و همچنین چگونگی تحولات اساسی این کشور از آغاز قرن حاضر مورد ارزیابی و واکاوی قرار گیرد. سپس در بخش دوم به تحلیل ایده برنامه‌ریزی در اقتصاد این کشور و جایگاه تاریخی آن در اقتصاد این کشور، نحوه تهیه، تدوین و اجرای برنامه‌های توسعه اشاره شده است.

1. Abramov, A., Radygin, A., Entov, R., & Chernova, M. (2017).

بخش اول: اقتصاد روسیه در گذر زمان

۱-۱. بررسی وضعیت شاخص‌های کلان اقتصادی روسیه

شاخص‌ها و عملکردهای اقتصادی کشورها یکی از دلایل انتخاب کشورها برای مطالعه تطبیقی است. کشور روسیه نیز به دلیل شاخص‌هایی نظیر نرخ رشد، نرخ تورم، نرخ بیکاری، نرخ فقر، صادرات صنایع کارخانه‌ای و شاخص توسعه انسانی (HDI) که در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته‌اند، انتخاب شده است.

کشور روسیه در حال حاضر و از لحاظ شاخص تولید ناخالص داخلی رتبه ۱۱ام اقتصاد دنیا را در اختیار دارد و توانسته نسبت به وضعیت نابسامان دهه ۹۰ خود تحولات قابل توجهی را در شاخص اقتصاد کلان خود ایجاد کند. به این صورت که درآمد سرانه در این کشور از ۱۳۳۰ دلار در سال ۱۹۹۹ به ۱۱۵۸۴ دلار در سال ۲۰۱۹ رسیده است. در جدول ۱، آخرین آمارهای منتشره بانک جهانی، پیرامون شاخص‌های کلان اقتصادی کشور روسیه نشان داده شده است.

جدول ۱. وضعیت اقتصادی کشور روسیه در سال ۲۰۱۹

ردیف	متغیر اقتصادی	مقدار
۱	تولید ناخالص داخلی	۱۷۶۲ میلیارد دلار
۲	رشد اقتصادی	۱/۳ درصد
۳	تورم	۴/۴ درصد
۴	ضریب جینی (۲۰۱۸)	۰/۳۷۵
۵	بیکاری	۴/۵ درصد
۶	صادرات	۴۸۱/۲ میلیارد دلار
۷	واردات	۳۵۲/۹ میلیارد دلار

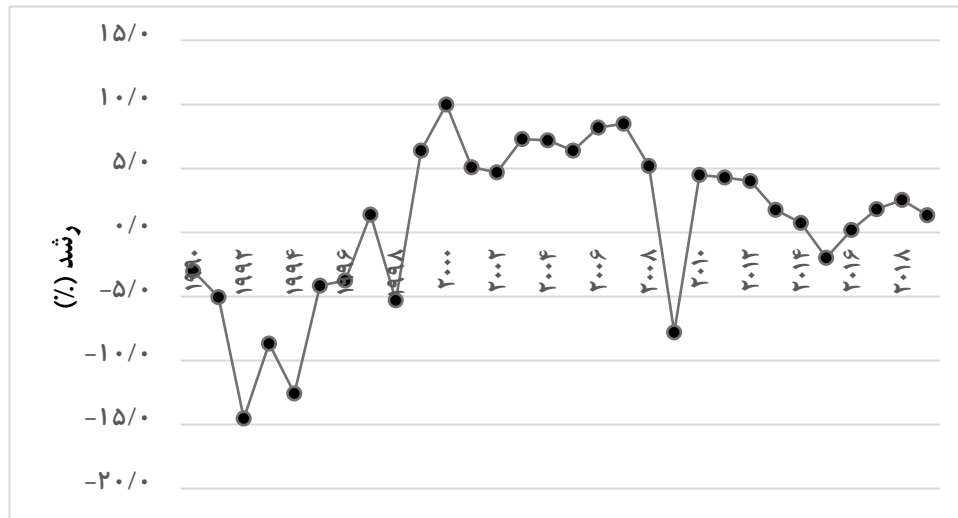
مأخذ: بانک جهانی.

پیش از بررسی نقش مؤلفه برنامه‌ریزی در توسعه کشور روسیه، در ذیل سعی خواهد شد ابتدا روند تغییرات متغیرهای کلان اقتصادی این کشور در چند دهه گذشته به اجمال بررسی شود و سپس به نقش متغیر برنامه‌ریزی ملی در کسب این رکوردهای اقتصادی پرداخته شود.

۱-۱-۱. رشد اقتصادی

روند رشد تولید ناخالص داخلی (GDP)، در نمودار ۱ نشان داده شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود کشور روسیه از سال ۱۹۹۹ میلادی و پس از گذر از دوران پرتنش سیاسی یلتسین، توانسته است رشد اقتصادی خوبی را رقم زند و در طول ۲۰ سال گذشته رشد اقتصادی آن به‌طور متوسط حدود ۴ درصد بوده است. این کشور در ۲۰ سال گذشته تنها در دو سال ۲۰۰۹ (بحران مالی) و ۲۰۱۵ (کاهش شدید قیمت نفت) رشد اقتصادی منفی را تجربه کرده است و در بقیه سال‌ها رشد اقتصادی مثبت داشته است. همچنین رتبه روسیه در این شاخص در جهان، ۱۵۷ است.

نمودار ۱. روند رشد اقتصادی در کشور روسیه طی دوره ۱۹۹۰-۲۰۱۹

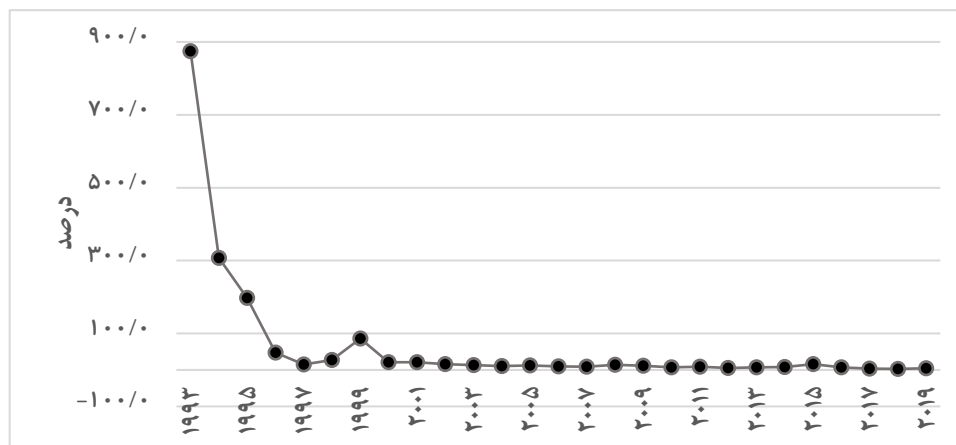

مأخذ: بانک جهانی.

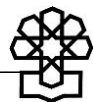
۲-۱-۱. تورم

روند تورم در روسیه و تغییرات قیمت مبتنی بر شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI) در نمودار ۲ نشان داده شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود کشور روسیه در ۲۰ سال گذشته میانگین تورم حدود ۱۰ درصدی را تجربه کرده و در ۱۰ سال گذشته میانگین تورم ۶/۹ درصدی را تجربه کرده است. نکته قابل توجه این است که کشور روسیه در سال‌های اخیر همواره در حال تجربه تورم زیر ۵ درصد بوده و می‌توان گفت در سال‌های اخیر وضعیت تورم در این کشور به وضعیت باثباتی رسیده است. این در حالی است که تورم‌های افسارگسیخته دهه ۹۰ این کشور و پس از فروپاشی شوروی سابق زبان‌زد عام و خاص بود. همچنین روسیه در این شاخص رتبه ۸۱ جهان را دارد.

نمودار ۲. روند تورم در کشور روسیه طی دوره ۱۹۹۳-۲۰۱۹

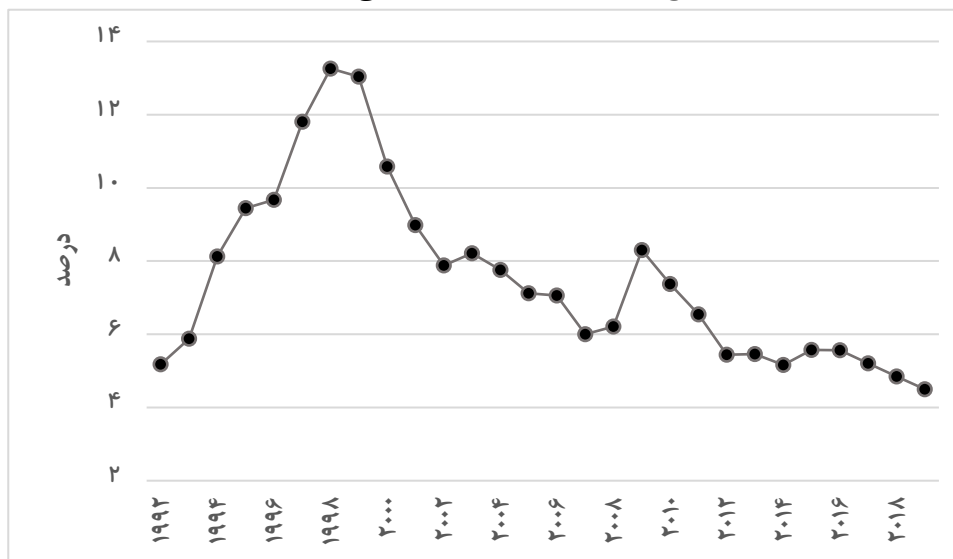
مأخذ: بانک جهانی

۳-۱-۱. نرخ بیکاری

همان‌طور که در نمودار ۳ نشان داده شده است، نرخ بیکاری به‌طور متوسط در کشور روسیه در ۲۰ سال اخیر در حدود ۶/۹ درصد بوده است و بعد از بحران مالی ۲۰۰۹، روند نزولی به خود گرفته و در سال ۲۰۱۹ به کمترین حد خود در ۳۰ سال گذشته، یعنی ۴/۵ درصد رسیده است. همچنین روسیه در نرخ بیکاری، رتبه ۱۴۶ را داراست.

نمودار ۳. روند نرخ بیکاری در کشور روسیه طی دوره ۱۹۹۲-۲۰۱۹

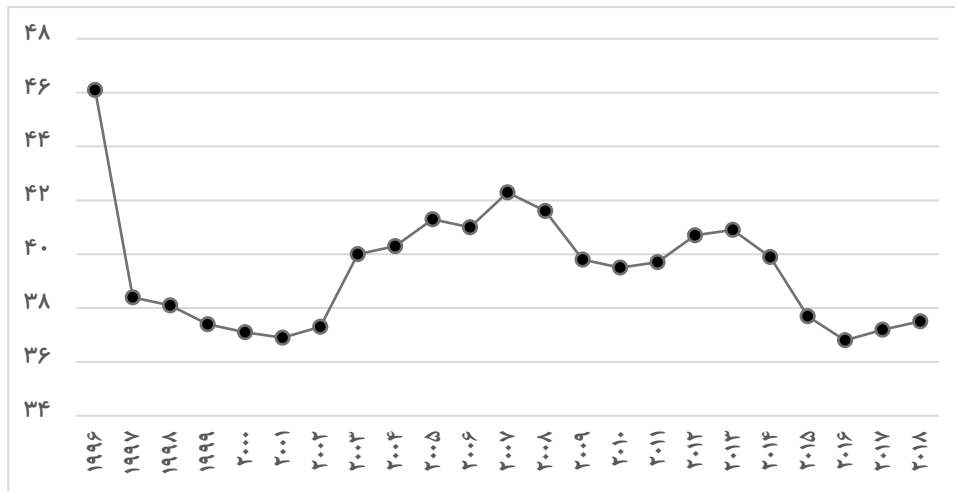

مأخذ: بانک جهانی.

۴-۱-۱. ضریب جینی

یکی دیگر از شاخص‌های مهم اقتصاد کلان که به‌نوعی وضعیت نابرابری‌های درآمد و نحوه توزیع درآمد در کشورهای در حال توسعه را نشان می‌دهد و از اهمیت زیادی برخوردار است، ضریب جینی است که برای کشور روسیه در نمودار ۴ به آن اشاره شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میانگین ضریب جینی در کشور روسیه در ۲۰ سال گذشته در حدود ۰/۳۹ بوده است. هرچند در دوره‌هایی این نرخ به بالای ۰/۴ هم رسیده است ولی آمارها نشان می‌دهد در سالیان اخیر روند نزولی به خود گرفته و به ۰/۳۷۵ در سال ۲۰۱۸ رسیده است.

نمودار ۴. روند ضریب جینی در کشور روسیه طی دوره ۱۹۹۶-۲۰۱۸

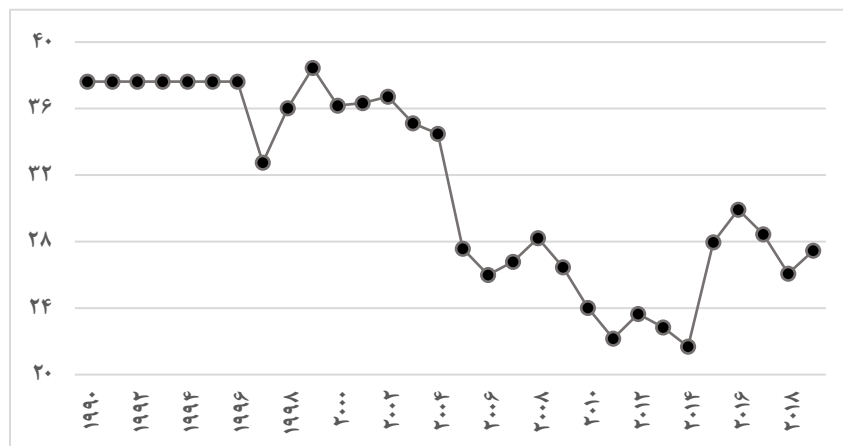

مأخذ: بانک جهانی.

۱-۱-۵. صادرات صنایع کارخانه‌ای^۱

یکی از شاخص‌های مهم ارزیابی کشورها، میزان و سهم صادرات تولیدی متوسط و پیشرفته در کل صادرات تولیدی است. صادرات صنایع کارخانه‌ای کشور روسیه در نمودار ۵ نمایش داده شده است. همانطور که نشان داده شده است سهم صادرات تولیدی متوسط و پیشرفته در کل صادرات تولیدی کشور روسیه که در سال ۱۹۹۰ در حدود ۳۷ درصد بوده است، این شاخص در سال ۲۰۱۹ به حدود ۲۷ درصد رسیده است که کاهش سهم ۱۰ درصدی را نشان می‌دهد.

نمودار ۵. صادرات صنایع کارخانه‌ای کشور روسیه ۱۹۹۰-۲۰۱۹

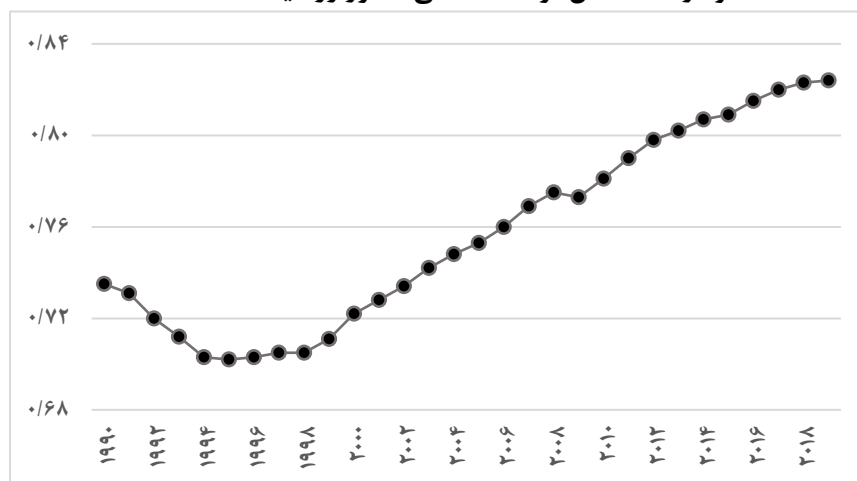
مأخذ: بانک جهانی.

۶-۱-۱. شاخص توسعه انسانی (HDI)

از دیگر شاخص‌های ارزیابی کشورها، شاخص توسعه انسانی (HDI) است. شاخص توسعه انسانی یک ابزار آماری است که برای اندازه‌گیری دستاوردهای کلی یک کشور در ابعاد اجتماعی و اقتصادی به کار می‌رود. طبق این شاخص، ابعاد اجتماعی و اقتصادی یک کشور براساس سلامت، سطح تحصیلات و سطح زندگی افراد ارزیابی می‌شود. این شاخص برای کشور روسیه در نمودار ۶ نمایش داده شده است. همانطور که نشان داده می‌شود این شاخص از ۰/۷۳ در سال ۱۹۹۰ به حدود ۰/۸۲ در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است. گفتنی است در سال ۲۰۱۹ کشور روسیه رتبه ۵۲ شاخص HDI را در جهان داشته است.

نمودار ۶. شاخص توسعه انسانی کشور روسیه ۱۹۹۰-۲۰۱۹

Source: <https://countryeconomy.com/>

۲-۱. مروری بر وضعیت کشور روسیه پیش از جهش اقتصادی

۱-۲-۱. تحولات تاریخی-اقتصادی

بن‌بست‌های فکری و عملی روسیه در سده نوزدهم، ناکامی و نومیدی از هرگونه اصلاح داخلی، ادبیات غنی، طوفانی و اثرگذار روسیه، تأکید بر نقش دولت و شرایط سیاسی به‌عنوان علت اصلی همه مشکلات فردی، اجتماعی و ناکامی‌های ملی، همه‌چیز را در روسیه مستعد یک انقلاب و ایدئولوژی افراطی کرده بود. این موارد در کنار شکست در جنگ جهانی اول، مشکلات اقتصادی و شورش داخلی موجب شد روسیه از اکتبر سال ۱۹۱۷ کاملاً دگرگون شود و با پیروزی بلشویسم به رهبری لنین، عملاً این کشور را برای هفت و نیم دهه در تسخیر اندیشه کمونیسم و تفاسیر و برداشت‌های روسی از آن قرار دهد.

پس از انقلاب اکتبر، بلشویک‌ها در آغاز به حذف پول در اقتصاد، منع دادوستد بازرگانی بخش خصوصی و اعمال مقررات سختگیرانه در مورد نیروی کار، پرداخت دستمزدهای برابر برحسب سهمیه کالاهای مصرفی به کارگران و مصادره اضافه محصول کشاورزی، باور داشتند. به همین جهت، از ۱۹۱۸ تا ۱۹۲۰ «سیاست کمونیسم جنگی» بر این کشور حاکم بود. به بیان بهتر، کمونیسم جنگی اشاره به تمهیداتی داشت که لنین می‌خواست با اجرای آنها، جامعه سنتی روسیه را

ظرف مدت کوتاهی به‌نوعی نظام اقتصادی کمونیستی تبدیل کند. برای رسیدن به چنین هدفی، لنین بر این باور بود که باید در آغاز مالکیت خصوصی و نیز بازارهای خرید و فروش کالاها را از میان بردارد. دولت همه بانک‌ها و صنایع را تصاحب کرد. اکنون همه کشاورزان، کارگران و شاغلان برای دولت کار می‌کردند. از آنجا که اکنون تمام تولیدات به دولت تعلق داشت که به نام اشتراکی کردن قسمت عمده زمین‌ها را تصاحب کرده بود، عمال دولتی اجازه داشتند محصولات را مصادره کنند و مزد ناچیزی به دهقانان بپردازند. دهقانان، به نشانه اعتراض، محصول کمتری تولید می‌کردند و تا آنجا که می‌توانستند سهمی برای خود برمی‌داشتند و پنهان می‌کردند. این کم‌کاری و احتکار، به همراه خشکسالی‌ای طولانی، کمبود شدید غذا را پیش آورد که در اوایل دهه ۱۹۲۰ حدود پنج میلیون نفر از مردم را هلاک کرد.^۱

به همین جهت، از سال ۱۹۲۱ سیاست نوین اقتصادی (New Economic Policy یا NEP)، اجرا شد که هدف از اجرای آن بازسازی اقتصادی روسیه در پی آسیب‌های ناشی از انقلاب، جنگ در داخل و خارج و قحطی‌های مکرر در اثر اجرای سیاست‌های کمونیسم جنگی بود. تحت اجرای برنامه جدید اقتصادی، مصادره زمین به پایان رسید و تحویل مازاد تولیدات کشاورزی جای خود را به پرداخت مالیات داد و به روستاییان اجازه داده شد مازاد محصولات خود را در بازارها به فروش رسانند. در شهرها نیز کنترل و اداره کارخانجات کوچک و کارگاه‌ها به افراد برگردانده شده و امکان توسعه تجارت نیز فراهم گردید. ولی در این دوران نیز همچنان مالکیت و اداره صنایع سنگین، خطوط حمل‌ونقل، تجارت خارجی و نظام بانکی در اختیار دولت باقی ماند.^۲

اما پس از لنین، استالین از ۱۹۲۹ یک سیاست سازندگی را در پیش گرفت. در خلال این سال‌ها، استالین به تحکیم قدرت خود پرداخت و با سایر کشورهای اروپایی رابطه برقرار کرد و برای تبدیل وضعیت به کمونیسم «واقعی» برنامه ریخت. روش انتخابی استالین برای دستیابی به کمونیسم، طرح جدول زمانی سفت و سختی بود که به‌نوعی به دنبال ایجاد نظام برنامه‌ریزی تمرکز یافته و کنترل شده بود. وی برای ایجاد این دگرگونی در دوره‌های زمانی پنج‌ساله هدف‌هایی در نظر گرفت و جزئیات آنها را در یک رشته برنامه پنج‌ساله تشریح کرد. لاقلاً در اوایل کار چنین به نظر می‌رسید که استالین این نظام تازه را برای تکمیل همان سیاست اقتصادی جدید به‌کار خواهد برد.

طرح استالین برای دگرگونی پرشتاب اجتماعی و اقتصادی کشور حول محور اشتراکی ساختن همه زمین‌های کشاورزی قرار داشت. به همین جهت، بین سال‌های ۱۹۲۹ و ۱۹۳۱ به‌عنوان بخشی از طرح پنج‌ساله اول که در سال ۱۹۲۸ آغاز شده بود، ۲۵ میلیون مزرعه متعلق به مالکان شخصی به‌صورت ۲۵۰ هزار زمین اشتراکی بار دیگر سازمان‌دهی شد. تأثیر این اقدام بر تولید کشاورزی فاجعه‌بار بود. قوانین جدید ایجاد می‌کردند که تا زمانی که دولت سهم خود را برداشت نکرده است، هیچ محصولی از زمین زراعی اشتراکی نباید به کشاورزانی که روی آن کار می‌کردند تعلق گیرد. این سیاست و اجرای آن

۱. مانیوز، جان (۱۳۸۳).

۲. کولایی، الهه (۱۳۷۹).

در دوران حکومت استالین موجب مرگ میلیون‌ها رعیت بر اثر گرسنگی شد. هر مرد، زن یا کودکی که مقدار کمی از محصول زمین اشتراکی را برمی‌داشت، اعدام یا تبعید می‌شد. دهقانان همچنین به اجبار از ترک روستاهای خود منع می‌شدند^۱. البته، اولین طرح پنج‌ساله نتایج نامعمولی نیز در حوزه سرمایه‌گذاری صنعتی داشت. تولید زغال‌سنگ در سال‌های ۱۹۲۸ تا ۱۹۳۸ سه برابر و تولید آهن و فولاد چهار برابر شد. طرح‌هایی شامل احداث سد دنیپر در سال ۱۹۳۲، کارخانه تراکتورسازی استالینگراد، کارخانه‌های فولاد در اورال و معادن جدید و صنعت ماشین‌سازی از جمله این طرح‌ها بودند. خطوط آهن در سال ۱۹۳۸، در مقایسه با ۱۹۱۳ پنج برابر بار بیشتر حمل می‌کردند. با این وجود، اغلب بهای این دستاوردها برابر با رنج انسان‌ها در مقیاس وسیع بود.

با وجود این نتایج اولیه حیرت‌انگیز، این وضع، از دهه ۱۹۶۰ با مشکلاتی روبه‌رو شد. نرخ رشد اقتصادی پایین آمد، سرمایه‌گذاری رو به افول نهاد و ظرفیت نوسازی نظام شوروی در اواخر دهه ۱۹۷۰ به انتها رسید و کاهش درآمدهای نفتی نیز ضربه نهایی به این بحران بود. به همین جهت، درحالی‌که نرخ رشد اقتصادی تا آغاز دهه ۷۰، همچنان بالا بود، اما از دهه ۷۰ به بعد، درآمد ملی کاهش یافت و در دهه ۸۰، تقریباً ثابت ماند و کارایی و کیفیت تولید و تکامل دانش فنی و تکنولوژی رو به کاهش گذاشتند. به دنبال بروز این مشکل‌ها در ۱۹۸۵ «میخایل گورباچف» با طرح سیاست‌های اقتصادی نویی که مطرح کرد به دبیر کلی برگزیده شد. گورباچف دو برنامه پرسترویکا^۲ (اصلاحات اقتصادی) و گلاسنوست^۳ (اصلاحات سیاسی) را مطرح کرد؛ طرح گورباچف از دو ایده اصلی مایه می‌گرفت: تأسیس دولتی قانون‌مدار و ورود جامعه به زندگی سیاسی. برنامه گورباچف با تمرکززدایی در تصمیم‌گیری سیاسی، اقتصادی، افزایش آزادی‌های سیاسی، نوسازی براساس بازسازی تکنولوژیک و سیاست خارجی جدید در اتحاد شوروی همراه بود. وی فعال ساختن عامل انسانی را مطرح کرد و از طریق کاهش فساد و افزایش کارایی اقتصادی روش خود را مشخص نمود. تأکید بر بهبود مدیریت‌های اقتصادی و تصحیح آن نیز از جمله موارد مورد توجه گورباچف بود. طبق اظهارنظرهای او جوهره پرسترویکا در افزایش کارآمدی مرکز، آغاز برنامه‌ریزی اقتصادی و بهره‌گیری فعال از اشکال منعطف‌تر رهبری بود^۴. با این وجود، سیاست‌های وی نیز موفق نبود و در نهایت شوروی سابق از هم فروپاشید^۵.

پس از فروپاشی، روسیه جدید سیاست شوک درمانی اقتصادی را دنبال کرد که مهم‌ترین برنامه آن «۵۰۰ روز گذار به بازار» نامیده می‌شد. این برنامه تحت رهبری شاتالین، پتراکوف و یاولینسکی تدوین شده بود. منطق این سیاست این بود که کشورهای دارای تجربه اقتصادهای مبتنی بر برنامه‌ریزی متمرکز و دیوان‌سالاری آن، باید به یک‌باره هنجارهای نظام اقتصاد بازاری را بپذیرند. در این راستا آزادی سریع قیمت‌ها، قطع سوبسیدها، کاهش عرضه پول، باید به‌طور سریع انجام

۱. فادر، (۱۳۸۵).

2. Perestroika

3. Glasnost

4. Shakibi, (2010).

۵. کولابی، (۱۳۷۶).

شود. نتیجه اجرای این سیاست افزایش سریع قیمت‌ها، افزایش سریع بیکاری و در مجموع فقر و بیچارگی مردم روسیه بود. اجرای سیاست شوک درمانی اقتصادی روسیه در سال ۱۹۹۲، مورد توجه قرار گرفت. تنها در ماه ژانویه ۲۵ درصد افزایش در بهای مواد مصرفی به وجود آمد. این روند در طول سال ۱۹۹۲، ادامه یافت. اجرای این سیاست سبب کاهش شدید در تولیدات گوناگون شد، در سال ۱۹۹۲ این رقم بالغ بر ۲۰ درصد بود. توسعه مالکیت خصوصی نیز برای انتقال به نظام اقتصادی بازاری مورد توجه جدی قرار گرفت و بسیاری از صنایع استراتژیک و نهادهای بانکی و پولی در قالب روابط ناسالم و بدون ارزیابی‌های دقیق به بخش خصوصی واگذار شد.^۱

نتیجه این الگوی تقلیدی، رشد الیگارش، فساد گسترده بوروکراتیک، رکود، اقتصاد در سایه، گریز از مرکز در مناطق، تشکیل یک رژیم پدرسالارانه (سرمایه‌داری-فئودالی)، شکل‌گیری دولت موازی و سیاست کالایی شدن همه‌چیز و همه‌کس بود.^۲ به همین جهت در این دوره (۱۹۹۱ تا ۲۰۰۰)، روسیه دچار نوعی صنعت‌زدایی و منبع‌زدایی شدید شد. سهم بودجه تحقیق و توسعه در تولید ناخالص داخلی از ۳/۵ درصد در دهه ۱۹۸۰ به ۱/۳ درصد کاهش یافت.^۳ در این دوره، ۴۵ واحد صنعتی بزرگ در روسیه دوران (اتحاد جماهیر شوروی) تحت اجرای سیاست خصوصی‌سازی قرار گرفتند.

سال‌های ۱۹۹۸ و ۱۹۹۹ اوج دوران بحران روسیه بود. در این شرایط، بحران اقتصادی شدید، جنگ چچن و حمله ناتو به صربستان (بحران کوزوو)، شرایط را برای به قدرت رسیدن پوتین فراهم کرد و او در گام نخست، سیاست سامان دادن به اوضاع ناامن داخلی و حل مشکلات اقتصادی را از طریق تمرکز قدرت در دولت مرکزی، کنترل خصوصی‌سازی اقتصادی و برخورد قدرتمندانه با مخالفان و شورشیان در دستور کار قرار داد. پوتین به بازنگری اسناد امنیت ملی، سیاست خارجی و دکترین نظامی پرداخت و پس از آن سیاست پیشرفت روسیه را مطرح کرد.

۲-۲-۱. آغاز اصلاحات اقتصادی

از سال ۲۰۰۰ به بعد اوضاع به تدریج متحول شد. تحول سیاسی کشور، افزایش قیمت نفت، افزایش صادرات، انضباط مالی در بودجه، مزاد تجاری و افزایش ذخایر ارزی کمک کردند تا تولید ناخالص داخلی در همان زمان تا ۶/۸ درصد رشد کند و کشور با یک مزاد بودجه ۱۰۰ میلیارد روبلی و یک مزاد ارزی ۴۰ میلیارد دلاری مواجه شود.^۴ در نتیجه بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۸ روسیه رشد ۷ درصدی را تجربه کرد.

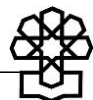
سیاست‌های اقتصادی روسیه در دوران پوتین قدری پیچیده است. در این دوره هم‌زمان با دو بعد خرد و کلان اقتصاد روبرو هستیم. سیاست اقتصاد کلان محتاط و منظم است و تورم را کاهش می‌دهد و به محیط باثبات رشد کمک می‌کند. از سوی دیگر، سیاست‌های اقتصادی خرد که از سال ۲۰۰۳ اجرایی شد کنترل مستقیم دولت را افزایش داده است. پایه

۱. همان.

۲. کرمی، (۱۳۹۳).

۳. دوکوویچ، (۱۳۸۸).

۴. کرمی، (۱۳۸۸).

سیاست اقتصادی کلان پوتین بر یک مدیریت مقتدرانه و محافظه کارانه بر بودجه فدرال استوار بود که نتیجه مؤثر هشت سال متوالی مازادهای بودجه فدرال شاهد این مدعاست. البته، این مهم تا اندازه زیادی مدیون صنایع نفت و گاز در روسیه است. رشد صادرات نفت و گاز بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵ به صورت سالانه ۳۵ تا ۵۰ درصد بوده است؛ باید توجه داشت که با وجود این تحولات، هنوز صنایع نفت و گاز در روسیه تحت مالکیت دولت است و به نظر می‌رسد روند خصوصی‌سازی آنها قدری طولانی‌تر از دیگر بخش‌ها باشد، به گونه‌ای که در سال ۲۰۰۴، ۱۹ درصد تولید نفت در اختیار شرکت‌های دولتی بود که این رقم در سال ۲۰۰۷ به ۵۰ درصد رسید^۱.

پوتین معتقد است که مالکیت دولت بر منابع طبیعی برای تجدید حیات اقتصاد روسیه و ظهور مجدد این کشور به‌عنوان یک ابرقدرت در ابعاد بین‌المللی بسیار کلیدی است. وی نیروهای بازار را ابزاری مناسب برای ایجاد فرصت‌های اقتصادی و حمایت‌های اجتماعی جهت انتقال موفق از کمونیسم به سیستم اقتصادی و سیاسی مدرن نمی‌داند و معتقد است جهانی شدن نابالغ اقتصاد روسیه، موجب بروز مشکلاتی برای اکثر مردم این کشور شده و به تمرکز ثروت در دستان تعداد محدودی از مردم روسیه منجر خواهد شد که هیچ‌گونه انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری مجدد آن ثروت‌ها در روسیه ندارند. در عین حال وی معتقد است که روسیه نمی‌تواند برای مدت طولانی صادرکننده مواد خام باشد بلکه توسعه صنایع تولیدی داخلی مهم‌ترین ابزار تبدیل این کشور به یکی از قدرت‌های بزرگ اقتصادی جهان خواهد بود، قدرتی که در سایه آن شهروندان روسی دارای بالاترین استانداردهای زندگی در مقایسه با دوره‌های گذشته باشند^۲.

پوتین برای اجرای این برنامه‌ها دو اصل را مدنظر قرار داد؛ نخست اینکه در طول دوره رقابت اقتصادی دولت باید بر قدرت سیاسی مسلط باشد و تنها بعد از دستیابی به اهداف اقتصادی باید متنوع‌سازی سیاسی گسترده‌تر تشویق شود و دوم اینکه همه تصمیمات کلیدی در مورد توسعه راهبردی را باید دولت تصویب کند^۳.

دوران ریاست جمهوری پوتین را از منظر برنامه‌های توسعه می‌توان به دو بخش تقسیم کرد: اول دوره آمادگی و دوم دوره عملیاتی.

دوره آمادگی (۲۰۰۴ – ۲۰۰۰)

در این دوره پوتین تمام تلاش خود را در جهت افزایش قدرت سیاسی کرملین صورت داد، به این ترتیب تأثیر احزاب مخالف، سازمان‌های غیردولتی و الیگارش‌ها تا حدودی خنثی شد. مسیرهای فرار مالیاتی تا اندازه قابل قبولی محدود شد و جریانات پولی تحت کنترل دولت قرار گرفت.

1. Hanson, (2008).

۲. حاجی میرزایی و نادریان، ۱۳۸۶.

3. Weafer & Slipchenko, (2009).

درواقع زمانی که پوتین در سال ۲۰۰۰ به ریاست جمهوری روسیه رسید، به لطف اکثریت مجلسی که کسب کرده بود توانست در عرصه اقتصادی اصلاحاتی را به اجرا گذارد که هرگز یلتسین حتی به تصویب آنها در مجلس قادر نبود. از چشمگیرترین اقدامات پوتین در این مقطع اصلاح نظام جامع مالیاتی بود. مالیات بر درآمد افراد که حدود ۳۰ درصد بود با مالیات بر درآمد ۱۳ درصدی در سال ۲۰۰۱ جایگزین گردید. مالیات بر سود شرکت‌ها در سال ۲۰۰۱ از ۳۵ به ۲۴ درصد کاهش یافت و این اصلاحات مالیاتی موجب کاهش ریسک سرمایه‌گذاری در روسیه شد.^۱

این موضوع تأثیر عمده‌ای در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی داشته است به طوری که روسیه در سال ۲۰۰۸ توانست میزان ۴ درصد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهانی را به خود اختصاص دهد، این در حالی بود که در سال ۱۹۹۲ با وجود از میان رفتن محدودیت‌ها بر سرمایه و تصویب قانون سرمایه‌گذاری خارجی توسط یلتسین، میزان ورود سرمایه‌گذاری مستقیم بسیار پایین بود و این میزان به کمتر از ۱ درصد می‌رسید.^۲

دوره دوم (۲۰۰۴ به بعد)

در دوره دوم، توجه پوتین به نقش صنایع راهبردی بیشتر شد و درصدد برآمد قوانینی برای محدودیت سرمایه‌گذاری خارجی بر صنایع راهبردی و افزایش کنترل دولت بر این بخش تصویب کند؛ بنابراین سهم سرمایه‌گذاری خارجی، به نسبت حساسیت برانگیزی نوع صنایع، بین ۲۴ تا ۴۹ درصد تعیین شد و سرمایه‌گذاری جدید در این بخش بسیار محدود شد. کارشناسان معتقدند این نوع جدیدی از سرمایه‌داری دولتی است که دولت روسیه اجرا می‌کند و گسترش مالکیت دولتی به‌ویژه صنعت نفت را دربرمی‌گیرد که با مصادره اموال شرکت پوکاس و خرید شرکت سیب نفت توسط گازپروم گسترش یافت.^۳ از دیگر اقدامات پوتین در این مقطع ایجاد ذخایر مالی در کشور بود. یکی از مهم‌ترین ذخایر مالی در روسیه صندوق ذخیره و صندوق رفاه ملی است که تقریباً به ترتیب ۲۶ و ۹۱ میلیارد دلار ذخیره مالی داشتند.^۴

درحقیقت همچنانکه پیش‌تر نیز اشاره شد، این گرایش از آنجا نشئت می‌گیرد که پوتین و همفکران وی معتقد بودند، مالکیت دولت روسیه بر منابع طبیعی برای تجدید حیات اقتصاد روسیه و ظهور مجدد این کشور به‌عنوان یک ابرقدرت سیاسی در ابعاد بین‌المللی بسیار ضروری است و نیروهای بازار ابزار مناسبی برای ایجاد فرصت‌های اقتصادی و حمایت‌های اجتماعی برای انتقال موفق نظام کمونیسم به نظام اقتصادی و سیاسی مدرن نیستند و مدیریت منابع طبیعی روسیه باید از طریق برنامه‌ریزی دولتی انجام گیرد.^۵

1. Hanson, (2008).

2. Copenhagen Institute, (2005).

4. Weafer & Slipchenko, (2009).

۳. رمضان زاده و حسینی، (۱۳۸۹).

۵. رمضان زاده و حسینی، (۱۳۸۹).

بخش دوم: نقش برنامه‌ریزی توسعه در دوران جهش اقتصادی

۱-۲. نقش برنامه‌ریزی توسعه در فرایند جهش اقتصادی

حوزه مدیریت اقتصادی در کشور روسیه مشتمل بر یک وزارت امور مالی و یک وزارت توسعه اقتصادی است که شرح وظایف هرکدام مشخص و جداست. به‌طور کلی وظیفه برنامه‌ریزی و خط‌مشی‌گذاری اقتصادی در کنار مدیریت و کنترل بازارهای اقتصادی مربوط به وزارت توسعه اقتصادی است. در مقابل امور مربوط به درآمدهای دولت و مدیریت صندوق ذخیره ارزی و صندوق رفاه ملی با وزارت امور مالی است.

اولویت‌دهی به سیاست‌ها و برنامه‌ریزی اقتصادی در کشور روسیه در طول زمان تحت تأثیر سه عامل ایدئولوژی، توسعه اقتصادی، ژئوپلیتیک (امنیت) بوده است؛^۱ برای مثال در زمان روسیه تزاری پتر کبیر، سیاست‌های کلی اقتصادی از محل دو اولویت توسعه اقتصادی و ژئوپلیتیک (امنیت) شکل گرفته است. در دوران شوروی، در برنامه اول پنج‌ساله توسعه استالین (۱۹۳۲-۱۹۲۸ میلادی)، اولویت‌های اقتصادی براساس دو عامل ایدئولوژی و توسعه اقتصادی شکل گرفت، اما با شروع تهدیدات خارجی قبل از جنگ جهانی دوم، اولویت‌های اقتصادی به سمت تأثیرپذیری از عامل مهم ژئوپلیتیک (امنیت) سوق یافت. از لحاظ تاریخی اولین سیاست‌های کلان در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه این کشور در زمان اقتصاد شوروی نمود یافت. شروع برنامه‌های پنج‌ساله توسعه در این کشور به سال ۱۹۲۸ میلادی تحت عنوان «برنامه توسعه استالین» برمی‌گردد. تا فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱ میلادی، ۱۲ برنامه پنج‌ساله توسعه در این کشور اجرا شد که به‌دلیل آنکه این برنامه‌ها در جهت نظامی‌سازی و دولتی‌سازی بخش‌های مختلف اقتصادی بودند، پس از فروپاشی شوروی و با توسعه اقتصاد بازارمحور، متوقف شدند. مهم‌ترین ارگان برنامه‌ریزی اقتصادی در این دوران، کمیته دولتی برنامه‌ریزی (گوس پلان)^۲ بوده است که در سال ۱۹۲۱ تأسیس و تا سال ۱۹۹۱ پابرجا بوده است.

جدول ۱. دوره‌های برنامه‌ریزی اقتصادی در زمان اتحاد جماهیر شوروی

ردیف	عنوان برنامه	سال‌های اجرای برنامه	توضیحات
۱	برنامه پنج‌ساله یکم	۱۹۲۸-۱۹۳۲	-
۲	برنامه پنج‌ساله دوم	۱۹۳۳-۱۹۳۷	-
۳	برنامه پنج‌ساله سوم	۱۹۳۸-۱۹۴۱	این برنامه به‌دلیل وقوع جنگ جهانی دوم، پیش از پایان متوقف شد.
۴	برنامه پنج‌ساله چهارم	۱۹۴۶-۱۹۵۰	-
۵	برنامه پنج‌ساله پنجم	۱۹۵۱-۱۹۵۵	-
۶	برنامه پنج‌ساله ششم	۱۹۵۶-۱۹۶۰	به‌دلیل عدم موفقیت پس از حدود سه سال از شروع برنامه، جای خود را به برنامه هفتم داد.

۱. کرمی و رسولی نژاد، (۱۳۹۸).

ردیف	عنوان برنامه	سال‌های اجرای برنامه	توضیحات
۷	برنامه هفت‌ساله هفتم	۱۹۶۵-۱۹۵۹	بنا به تصمیم کمیته مرکزی حزب و هیئت وزیران، این برنامه هفت‌ساله شد.
۸	برنامه هفت‌ساله هشتم	۱۹۷۰-۱۹۶۶	-
۹	برنامه هفت‌ساله نهم	۱۹۷۵-۱۹۷۱	-
۱۰	برنامه هفت‌ساله دهم	۱۹۸۰-۱۹۷۶	-
۱۱	برنامه هفت‌ساله یازدهم	۱۹۸۵-۱۹۸۱	-
۱۲	برنامه هفت‌ساله دوازدهم	۱۹۹۰-۱۹۸۶	-

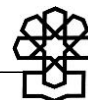
مأخذ: برنامه‌های توسعه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی.

نکته حائز اهمیت آن است که پس از فروپاشی شوروی، برنامه‌های پنج‌ساله توسعه دیگر در روسیه ادامه نیافت و به‌جای آن استراتژی‌ها و چشم‌اندازهای بلندمدت اقتصادی تدوین شد و سپس برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت رسیدن به این چشم‌اندازها با تعدیل زمانی، به دلایلی همچون شوک‌های برونزا و درونزا استفاده شد.

در این چارچوب، اولین چشم‌انداز و راهبرد اقتصادی بلندمدت روسیه^۱ پسا شوروی با روی کار آمدن ولادیمیر پوتین برای دوره زمانی ۲۰۰۰ الی ۲۰۱۰ میلادی تحت عنوان استراتژی ۲۰۱۰ (با نام کامل راهبردهای اصلی سیاست‌های اقتصادی-اجتماعی دولت فدرال روسیه در افق بلندمدت) به دستور رئیس‌جمهور روسیه از سوی مرکز تحقیقات استراتژیک^۲ این کشور تدوین شد. اولویت‌های اصلی این برنامه بیشتر مبتنی بر اصلاحات عظیم اقتصادی-اجتماعی همچون ادغام عمودی بنگاه‌های اقتصادی استراتژیک، اصلاح نظام مالیاتی، اجرای سیاست‌های مالی کارا، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و بهره‌وری از درآمدهای ارزی حاصل از فروش نفت و گاز بود.

چشم‌انداز و راهبرد اقتصادی دوم در فدراسیون روسیه در سال ۲۰۱۱ میلادی با در نظر گرفتن افق ۲۰۲۰ میلادی با دستور دولت فدرال روسیه از سوی بیش از هزار کارشناس و استاد اقتصاد تحت مدیریت مدرسه عالی اقتصاد^۳ و آکادمی ریاست جمهوری اقتصاد ملی و مدیریت دولتی روسیه^۴ تدوین شد. البته نسخه اولیه این چشم‌انداز بلندمدت در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۶ میلادی به دستور رئیس‌جمهور روسیه (ولادیمیر پوتین) تدوین شده بود. هدف اصلی اولین نسخه این چشم‌انداز اقتصادی، تعیین کردن مسیر و ابزار تأمین افزایش پایدار رفاه جامعه روسیه، امنیت ملی، پویایی توسعه اقتصادی روسیه و افزایش قدرت جهانی اقتصاد در نظام بین‌الملل در دوره زمانی ۲۰۰۸ الی ۲۰۲۰ میلادی بود. دستور اجرای نسخه اولیه چشم‌انداز ۲۰۲۰ اقتصادی روسیه را رئیس‌جمهور این کشور در نوامبر سال ۲۰۰۸ میلادی صادر کرده بود.

1. Long-run Social-Economic Development Concept (LDC)
2. Center for Strategic Research
3. Higher School of Economics (HSE)
4. Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration

رخداد پیش‌بینی نشده بحران مالی آمریکا و بحران بدهی اروپا و نبود فرصت‌ها و تهدیدهای اقتصاد ملی روسیه در نسخه اول چشم‌انداز، موجب شد این چشم‌انداز نیاز به اصلاح و تعدیل مجدد داشته باشد؛ بنابراین نسخه دوم چشم‌انداز ۲۰۲۰ در سال ۲۰۱۱ میلادی تدوین شد. نسخه نهایی چشم‌انداز تعدیل شده ۲۰۲۰ روسیه در دسامبر سال ۲۰۱۱ میلادی در ۸۶۰ صفحه آماده شد که ۲۱ محور آن عبارتند از:

مدل جدید رشد اقتصادی مبتنی بر تأمین ثبات اجتماعی و اقتصاد کلان روسیه، بهبود پارامترهای کلان اقتصادی، اصلاح سیستم بازنشستگی کشور روسیه، توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط، درآمدزایی دولت از محل افزایش جذب سرمایه‌گذاری خارجی، سیاست مالی دولت، جهانی‌سازی نیروی کار از محل سیاست‌های جدید مهاجرت، مالی و بانکی، اصلاح سیستم بهداشت و درمان، فدرالیسم واقعی، مدیریت بخش‌ها و دولت مرکزی، افزایش کارایی سرمایه‌گذاری بین‌المللی دولت فدرال روسیه، بهینه‌سازی حضور دولت در اقتصاد، مدیریت مالکیت خصوصی و دولتی در اقتصاد روسیه، توسعه نهادهای اجتماعی، اصلاح بخش بودجه در اقتصاد روسیه، اصلاح انحصارات اقتصادی در روسیه، توسعه اقتصاد دانش‌بنیان، اولویت‌های اقتصادی روسیه جهت افزایش توان حضور در اقتصاد بین‌الملل و توسعه همگرایی اقتصادی و اجتماعی روسیه در جهان.

با این وجود، چشم‌انداز اقتصادی ۲۰۲۰ روسیه هم‌زمان پس از اعمال تحریم‌های غرب علیه روسیه و شوک نفتی در سال ۲۰۱۴ میلادی، مجدداً تعدیل شد. نخست‌وزیر کشور روسیه، دیمیتری مدودوف در حاشیه اجلاس سرمایه‌گذاری بین‌المللی سوچی ۲۰۱۵، اولویت‌های اقتصادی جدید روسیه و هدف‌گذاری بلندمدت توسعه برای اقتصاد ملی روسیه را تحت عنوان «استراتژی ۲۰۳۰ اقتصاد روسیه» شرح داد. در معرفی چشم‌انداز بلندمدت اقتصادی روسیه از سوی نخست‌وزیر این کشور، چهار اولویت اصلی به شرح زیر معرفی شد^۱:

۱. اولویت اقتصادی اول: توسعه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری،
۲. اولویت اقتصادی دوم: جانشینی واردات،
۳. اولویت اقتصادی سوم: سیاست بودجه‌ای،
۴. اولویت اقتصادی چهارم: کارایی دولت.

۲-۲. برنامه‌ریزی دوگانه در کشور روسیه

برنامه‌ریزی به‌عنوان بخشی ذاتی از مدیریت عمومی در روسیه به طرز پیچیده‌ای در این کشور مورد توجه بوده است: از نقش غالب در دوران شوروی تا عدم استفاده در دهه اول پس از فروپاشی شوروی و بازگشت به آن از دوران پوتین با عنوان برنامه‌ریزی استراتژیک. در دوران جدید روسیه حتی یک قانون ویژه فدرال در مورد برنامه‌ریزی استراتژیک تصویب کرده است که اعلام می‌کند یک سیستم برنامه‌ریزی استراتژیک وجود خواهد داشت. این قانون فدرال چارچوب قانونی و اصول راهنمای برنامه‌ریزی استراتژیک در روسیه را تعیین می‌کند. به‌طور دقیق‌تر، این قانون هماهنگی برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی

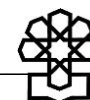
1. <http://government.ru>

استراتژیک ایالتی و شهرداری را تضمین می‌کند. سطح اختیارات را برای ادارات دولتی و دولت محلی تعریف می‌کند و روابط آنها را با یکدیگر و با سازمان‌های عمومی، دانشگاهی و سایر سازمان‌ها در برنامه‌ریزی استراتژیک تعیین می‌کند. به‌واقع، این قانون یک سیستم سه سطحی یکپارچه را شامل سطوح فدرال، منطقه‌ای و شهرداری توصیف می‌کند و مبتنی بر آن اسنادی به نام برنامه‌های توسعه اقتصادی اجتماعی جهت عملیاتی کردن اسناد استراتژیک تدوین می‌شود. این قانون که براساس آن، برنامه‌ریزی در کشور روسیه صورت می‌گیرد، شامل ۱۵ فصل و ۴۷ ماده است که در ادامه به معرفی آن پرداخته می‌شود.

جدول ۲. اجزای قانون ویژه فدرال برای برنامه‌ریزی استراتژیک^۱

ماده ۱. موضوع تنظیم این قانون فدرال	احکام عمومی	فصل ۱
ماده ۲. تنظیم قانونی برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۳. مفاهیم اساسی مورد استفاده در این قانون فدرال		
ماده ۴. اختیارات مقامات ایالتی فدراسیون روسیه در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک	اختیارات مقامات دولتی فدراسیون روسیه، مقامات ایالتی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و ارگان‌های خودگردان محلی در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک	فصل ۲
ماده ۵. اختیارات مقامات دولتی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۶. اختیارات دستگاه‌های خودگردان محلی در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۷. اصول برنامه‌ریزی استراتژیک	سیستم برنامه‌ریزی استراتژیک	فصل ۳
ماده ۸. وظایف برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۹. شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۱۰. اختیارات شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۱۱. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۱۲. ثبت اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۱۳. بحث عمومی پیش‌نویس اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۱۴. پشتیبانی اطلاعاتی از برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۱۵. پیام سالانه رئیس فدراسیون روسیه به مجمع فدرال فدراسیون روسیه		
ماده ۱۶. استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه		
ماده ۱۷. اسنادی در زمینه تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه		
ماده ۱۸. استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه		
ماده ۱۸.۱. استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه		
ماده ۱۹. اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه		
ماده ۲۰. استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه		
ماده ۲۱. استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی مناطق کلان		
ماده ۲۲. پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه	اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک به‌عنوان بخشی از پیش‌بینی در سطح فدرال تهیه شده است	فصل ۵
ماده ۲۳. پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه		
ماده ۲۴. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت		
ماده ۲۵. پیش‌بینی بودجه فدراسیون روسیه برای بلندمدت		
ماده ۲۶. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت		
ماده ۲۷. دستورالعمل‌های اصلی فعالیت دولت فدراسیون روسیه		

۱. به متن برخی از فصول و مواد این قانون در قسمت پیوست این گزارش اشاره شده است.

ماده ۲۸. برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه	اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک به عنوان بخشی از برنامه‌ریزی و برنامه‌نویسی در سطح فدرال تهیه شده است	فصل ۷
ماده ۲۹. برنامه تسلیحاتی دولت		
ماده ۳۰. طرح‌های برنامه‌ریزی فضایی فدراسیون روسیه		
ماده ۳۱. برنامه فعالیت‌های دستگاه اجرایی فدرال		
ماده ۳۲. استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه	اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در چارچوب تعیین هدف در سطح نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تهیه شده است	فصل ۸
ماده ۳۳. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی‌مدت	اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک به عنوان بخشی از پیش‌بینی در سطح نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تهیه شده است	فصل ۹
ماده ۳۴. پیش‌بینی بودجه از یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی‌مدت		
ماده ۳۵. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان‌مدت		
ماده ۳۶. برنامه اقدامات برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه	اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک به عنوان بخشی از برنامه‌ریزی و برنامه‌نویسی در سطح یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تهیه شده است	فصل ۱۰
ماده ۳۷. برنامه‌های دولتی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه		
ماده ۳۸. طرح برنامه‌ریزی فضایی برای دو یا چند نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، طرح برنامه‌ریزی ارضی برای یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه		
ماده ۳۹. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک که در سطح شهرداری تهیه شده است	برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح شهرداری	فصل ۱۱
ماده ۴۰. اهداف نظارت بر اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک	نظارت و کنترل بر اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک	فصل ۱۲
ماده ۴۱. وظایف نظارت بر اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۴۲. رویه نظارت بر اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک		
ماده ۴۳. اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح فدرال	اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک	فصل ۱۳
ماده ۴۴. اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه		
ماده ۴۵. مسئولیت نقض قوانین فدراسیون روسیه و سایر اقدامات قانونی نظارتی در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک	مسئولیت نقض قوانین فدراسیون روسیه و سایر اقدامات قانونی هنجاری در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک	فصل ۱۴
ماده ۴۶. بی‌اعتبار کردن قانون فدرال «در مورد پیش‌بینی دولت و برنامه‌های توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه»	احکام نهایی	فصل ۱۵
ماده ۴۷. مقررات نهایی		

مأخذ: قانون ویژه فدرال برای برنامه‌ریزی استراتژیک.

اما در مقام عمل، برنامه‌ریزی استراتژیک در روسیه شامل یک جریان اصلی دیگر است که در سال‌های اخیر به موازات سنت مورد اشاره به پیش رفته است و نقش اصلی را در شکل‌دهی به اسناد بالادستی این کشور در حوزه برنامه داشته است. این جریان که از ۲۰۰۹-۲۰۰۸ آغاز شد مجموعه دستورات اجرایی است که رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه در سال ۲۰۰۹، در سال ۲۰۱۲ و در سال ۲۰۱۸ صادر کرده است. همه این دستورات در رسانه‌های جمعی تحت عنوان «دستورات اجرایی

مه^۱ «شناخته می‌شوند.

به‌عنوان نمونه در ۷ ماه مه ۲۰۱۲، رئیس‌جمهور پوتین مجموعه‌ای از ۱۱ دستور اجرایی را به شرح زیر امضا کرد:

دستورالعمل شماره ۵۹۶ «در مورد سیاست اقتصادی بلندمدت دولت»؛

دستورالعمل شماره ۵۹۷ «در مورد اقدامات برای اجرای سیاست اجتماعی دولت»؛

دستورالعمل شماره ۵۹۸ «در مورد پیش‌برد سیاست خدمات بهداشتی دولتی»؛

دستورالعمل شماره ۵۹۹ «در مورد اجرای سیاست دولت در آموزش و علوم»؛

دستورالعمل شماره ۶۰۰ «در مورد اقداماتی با هدف تأمین شهروندان روسی با مسکن ارزان و راحت و ارتقای کیفیت خدمات مطلوب»؛

دستورالعمل ۶۰۱ «در مورد جهت‌های اصلی توسعه سیستم مدیریت عمومی»؛

دستورالعمل ۶۰۲ «در مورد ایجاد هماهنگی بین قومی»؛

دستورالعمل شماره ۶۰۳ «در مورد اجرای طرح‌ها^۲ (برنامه‌ها)^۳ ساخت و توسعه ارتش، نیروها و مقامات نظامی روسیه و نوسازی صنایع دفاعی روسیه»؛

دستورالعمل شماره ۶۰۴ «در مورد توسعه بیشتر خدمات نظامی در فدراسیون روسیه»؛

دستورالعمل شماره ۶۰۵ «در مورد اقدامات تحقق سیاست خارجی فدراسیون روسیه»؛

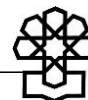
دستورالعمل شماره ۶۰۶ «در مورد اقدامات تحقق سیاست جمعیتی در فدراسیون روسیه».

این دستورات اجرایی اهداف اصلی توسعه را بیان می‌کند و ۲۱۸ وظیفه را برای دولت روسیه در طول دوره ۲۰۲۰-۲۰۱۲ بیان می‌کند.

در سال ۲۰۱۸ نیز دستورات اجرایی ماه مه سال ۲۰۱۲ به‌عنوان چارچوب برنامه‌ریزی استراتژیک توسط تنها یک دستور اجرایی جدید تأیید شد. بدین صورت که در ۷ مه ۲۰۱۸ رئیس‌جمهور دستورالعمل شماره ۲۰۴ «در مورد اهداف ملی و وظایف استراتژیک توسعه فدراسیون روسیه برای دوره تا ۲۰۲۴» را صادر کرد. این دستورالعمل اهداف زیر را که باید تا سال ۲۰۲۴ محقق شود ارائه می‌دهد:

تأمین رشد پایدار جمعیت؛ افزایش امید به زندگی تا ۷۸ سال، افزایش درآمد مؤثر شهروندان و رشد مزایای بازنشستگی؛ کاهش مضاعف فقر؛ بهبود شرایط مسکن بیش از ۵ میلیون خانواده. سرعت بخشیدن به توسعه فناوری و افزایش ۵۰ درصدی نهادهای فناوری؛ اجرای سریع فناوری‌های دیجیتال در اقتصاد و حوزه اجتماعی؛ ورود روسیه به پنج اقتصاد بزرگ جهان و سرعت رشد اقتصادی بالاتر از حد متوسط در جهان با حفظ ثبات اقتصاد کلان از جمله نرخ تورم کمتر از ۴٪. اهمیت این

1. May Executive Orders
2. Plans
3. Programs

دستورات از آن جهت است که نظام اولویت‌گذاری در این کشور تا حدود زیادی وابسته به این دستورات است. مثلاً در حوزه کشاورزی یکی از اهداف، تشکیل بخش تولیدی و کشاورزی صادراتی پرمحصول در بخش‌های اصلی اقتصاد است و برای این منظور ۱۲ پروژه ملی ابزار اصلی اجرای آن شد.

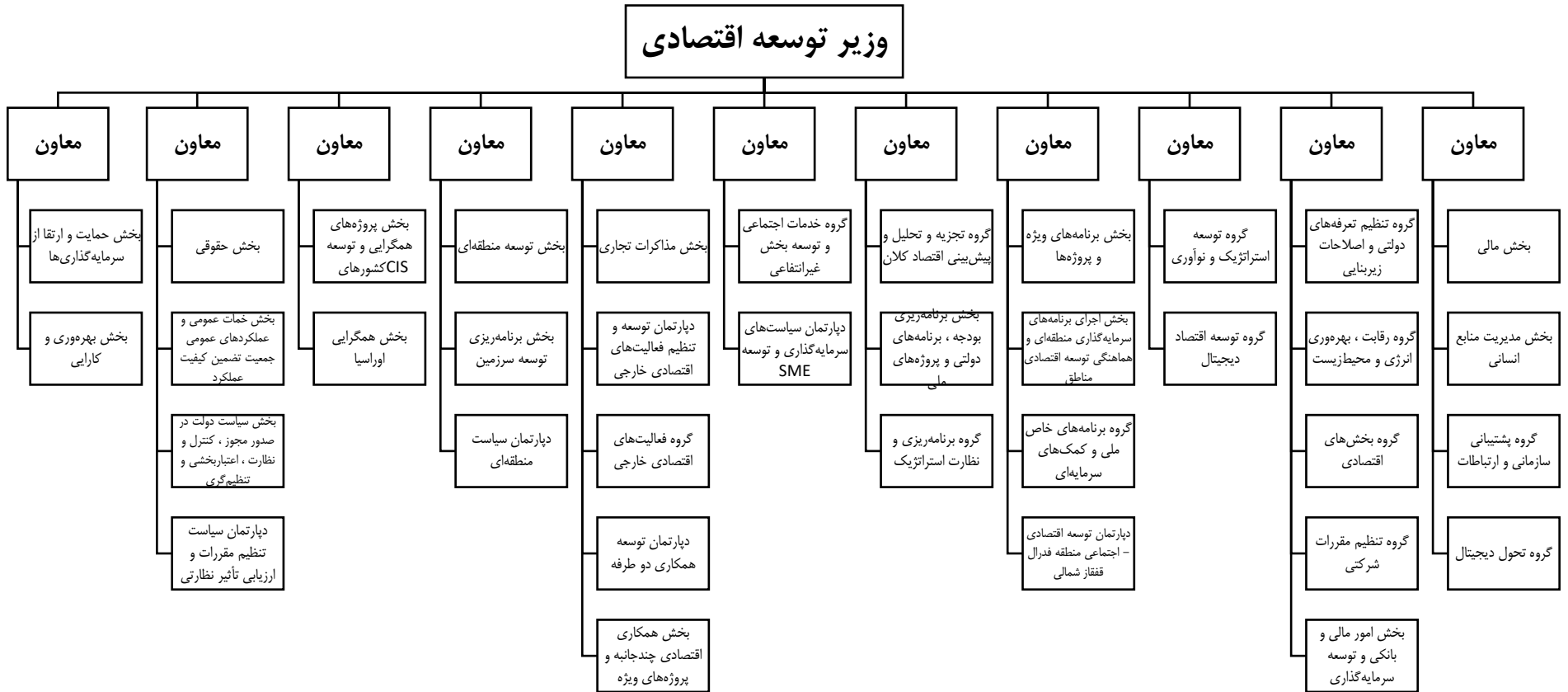
۳-۲. تأملی در موضوع برنامه‌ریزی فضایی در روسیه

در فدراسیون روسیه چندین نوع برنامه‌ریزی در سیستم مدیریت عمومی اعمال می‌شود، ولی یکی از مهم‌ترین ارکان برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزی فضایی است که به نوعی مشابه آنچه در کشور ما آمایش سرزمین نامیده می‌شود. این الگوی برنامه‌ریزی فضایی در هر سه سطح دولت: ملی، منطقه‌ای و محلی انجام می‌شود و هنگام تهیه اسناد آن، مفاد استراتژی‌ها، مفاهیم و آموزه‌های فدرال در نظر گرفته می‌شود. برای مثال، برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی-اجتماعی بلندمدت روسیه تا سال ۲۰۲۰، استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه، استراتژی انرژی روسیه تا سال ۲۰۳۰، دکترین امنیت غذایی فدراسیون روسیه و برخی اسناد بلندمدت و ملی دیگر در این الگوی برنامه‌ریزی مورد توجه است. نکته حائز اهمیت آن است که در دسترس بودن اسناد برنامه‌ریزی مکانی برای همه سطوح دولت اجباری است.

می‌توان بیان داشت که در سطح فدرال، مهم‌ترین اسناد برنامه‌ریزی فضایی فدراسیون روسیه به شرح زیر است:

- طرح برنامه‌ریزی کاربری اراضی فدراسیون روسیه در زمینه مراقبت‌های بهداشتی،
 - طرح برنامه‌ریزی کاربری اراضی فدراسیون روسیه در زمینه آموزش عالی حرفه‌ای،
 - طرح برنامه‌ریزی کاربری اراضی فدراسیون روسیه در زمینه حمل‌ونقل فدرال (راه‌آهن، هوایی، دریایی، حمل‌ونقل آب داخلی) و بزرگراه‌های دارای اهمیت فدرال،
 - طرح برنامه‌ریزی کاربری اراضی فدراسیون روسیه در زمینه حمل‌ونقل فدرال (در بخش حمل‌ونقل خط لوله)،
 - طرح برنامه‌ریزی کاربری اراضی فدراسیون روسیه در زمینه بخش انرژی.
- نهاد مسئول اجرایی فدرال برای توسعه سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه برنامه‌ریزی فضایی، وزارت توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه است که چارت سازمانی آن به تفصیل در شکل ۱ مورد اشاره قرار گرفته است. البته، به موازات این وزارتخانه، چندین وزارتخانه و سازمان فدرال در تهیه و اجرای اسناد برنامه‌ریزی فضایی در سطح ملی دولت نظیر وزارت ساخت، مسکن و تأسیسات، وزارت حمل‌ونقل و وزارت نیرو نقش دارند.

شکل ۱. ساختار وزارت توسعه اقتصادی روسیه

مأخذ: وزارت توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه.

کشور روسیه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین قدرت‌های سیاسی که به‌واسطه سابقه تاریخی و بعضاً رقابت‌های ژئوپلیتیک با سایر ابرقدرت‌ها همواره تعاملات اقتصادی و سیاسی ویژه‌ای با ما داشته است، در دو دهه اخیر و پس از روی کار آمدن پوتین، از وضعیت مناسبی در شاخص‌های اقتصاد کلان برخوردار بوده است. به بیان بهتر، هرچند روسیه مشابه ایران شاهد حضور پررنگ دولت در عرصه اقتصاد و همچنین نقش پررنگ درآمدهای نفت و گاز در عرصه صادرات و کسب درآمدهای ارزی است، اما با این وجود وضعیت بالنسبه بهتری را در حوزه شاخص‌های اصلی اقتصاد کلان نظیر نرخ رشد اقتصادی، نرخ بیکاری و نرخ تورم در بیست سال اخیر داشته است. حال پرسش ما در این پژوهش آن است که ایده برنامه‌ریزی توسعه تا چه حد در شکل‌گیری این دستاوردها مؤثر بوده است؟

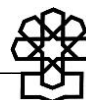
با توجه به تجربه طولانی‌مدت این کشور در برقراری نظام کمونیستی حداقل در یک سده اخیر، در نظر بسیاری ایده برنامه‌ریزی تا حد زیادی به رویکردهای این نظام اقتصادی منتسب بوده است و از سویی شاید هیچ کشوری به اندازه روسیه در استفاده از ابزار برنامه برای پیشبرد اهداف توسعه‌ای خود تجربه نداشته است. اما چالش اصلی آن است که این تاریخ یکصد ساله مملو از تجارب شکست و پیروزی است و انتساب این شکست‌ها و موفقیت‌ها به ابزار برنامه دشوار خواهد بود. به بیان بهتر، برنامه‌ریزی به‌عنوان بخشی ذاتی از مدیریت عمومی در روسیه به طرز پیچیده‌ای در این کشور همواره مورد توجه بوده است. اما از سویی چه زمانی که مسئله برنامه‌ریزی در دوران کمونیستی محور سیاست‌گذاری‌های این کشور بوده و چه زمانی که تحت تأثیر فضای پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، ایده برنامه‌ریزی به کنار گذاشته شد، شکست‌های سنگینی در اقتصاد این کشور تجربه شد و این کشور تجربه موفق‌تری را در نیل به توسعه‌یافتگی نداشت.

با این وجود و حسب نتایج گزارش حاضر، به‌صورت کلی می‌توان بیان داشت که مسلماً برنامه‌ریزی با شیوه و تجربه دوران کمونیستی هرچند در کوتاه‌مدت توانسته بود رکوردهایی برای این کشور رقم بزند، اما اولاً دستیابی به این آمار و ارقام به هزینه نابودی میلیون‌ها نفر از انسان‌ها رقم خورده بود که کاملاً در تضاد با شعارهای ضدامپریالیستی مدافعان کمونیسم بوده است و ثانیاً در بلندمدت این الگوی برنامه‌ریزی به شکست انجامیده است. به همین جهت، الگوی فوق‌الذکر از ابتدای دهه ۹۰ میلادی به کناری گذاشته شد. اما در مقابل، تجربه بازاری‌گرایی افراطی دهه ۹۰ و به کنار گذاشته شدن مسئله برنامه‌ریزی در دوران یلتسین نیز توفیق‌چندانی برای روس‌ها نداشته است!

اما از اوایل قرن حاضر و با قدرت گرفتن پوتین در این کشور، روسیه شاهد تجربه جدیدی در حوزه برنامه‌ریزی است که در ذیل آن اولاً مسئله برنامه‌ریزی با مفهوم برنامه‌ریزی استراتژیک گره خورده است و ثانیاً ایده‌محوری دیگری با نام دستورات اجرایی ماه مه در نظام برنامه‌ریزی این کشور جاری شده است که به‌خوبی توانسته است در این کشور مسئله اولویت‌گذاری و هدایت منابع مالی و انسانی را تا حد قابل قبولی مدیریت کند و نتایج آن را در شاخص‌های اقتصاد کلان این کشور نشان دهد. درواقع، به‌نظر می‌رسد در دوران پوتین و به‌ویژه از سال ۲۰۰۴ به بعد که موضوع صنایع استراتژیک و راهبردی به موضوعی اقتصادی-امنیتی برای این کشور تبدیل شد، مسئله سیاست‌گذاران روسی در استفاده از ابزار برنامه‌ریزی ملی، امکان اولویت‌گذاری صنعتی بوده است. بر همین اساس به‌نظر می‌رسد از زمانی که احساس شده است ابزار برنامه‌ریزی استراتژیک نتوانسته این هدف را تا حد قابل قبولی تأمین کند، در کنار آن ترتیبات

نهادی دیگری به نام دستورات اجرایی ماه مه را از سال ۲۰۰۹ به منصفه اجرا گذاشته‌اند تا با دقت بیشتری این هدف سیاستی را پیگیری کنند.

بایستی توجه داشت که در نهایت روسیه کشوری توسعه‌یافته همانند کشورهای شرق آسیا و یا کشورهای اروپایی نیست، اما به‌هر حال نوع مدیریت اقتصاد تک‌محصولی این کشور و استفاده خاص از ابزار برنامه‌ریزی توسعه در جهت این مدیریت، باعث شده است که نتایج نسبتاً مطلوبی در حوزه برنامه‌های توسعه داشته باشد.

پیوست: متن تفصیلی سند «برنامه‌ریزی استراتژیک در فدراسیون روسیه»^۱

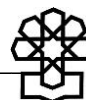
این قانون، چارچوب قانونی برای برنامه‌ریزی استراتژیک در فدراسیون روسیه، هماهنگی مدیریت استراتژیک ایالتی و شهری، سیاست‌های بودجه، اختیارات ارگان‌های دولت فدرال، ارگان‌های دولتی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، ارگان‌های دولت محلی و روش تعامل آنها با سازمان‌های عمومی، علمی و سایر سازمان‌ها در زمینه برنامه‌ریزی استراتژی است.

برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح فدرال، سطح نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و سطح شهرداری‌ها انجام می‌شود. این قانون فدرال روابط حاصل از مشارکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک در روند تعیین هدف، پیش‌بینی، برنامه‌ریزی و برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه، نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و شهرداری‌ها، بخش‌های اقتصادی را تنظیم می‌کند؛ و حوزه‌های دولت و شهرداری، اطمینان از امنیت ملی فدراسیون روسیه و همچنین نظارت و کنترل بر اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک.

جدول ۱. شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک

شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک	اختیارات شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک
رئیس فدراسیون روسیه	۱. سیاست دولت را در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک مدیریت می‌کند. ۲. مسیرها، اهداف و اولویت‌های سیاست اقتصادی اجتماعی، اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی و تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه را تعیین و روشن می‌کند. ۳. جهت دستیابی به اهداف استراتژیک و مهم‌ترین وظایفی که باید حل شود را تعیین می‌کند. ۴. اهداف مدیریت استراتژیک در فدراسیون روسیه را تعیین می‌کند. ۵. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک را در زمینه تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه و سایر موارد تحت صلاحیت رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه تصویب (تصویب) می‌کند، روش توسعه و تنظیم آنها را تعیین می‌کند؛ ۶. روش نظارت و کنترل اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک را در مورد موضوعات تحت صلاحیت رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه تعیین می‌کند؛
مجمع فدرال فدراسیون روسیه (شورای فدراسیون و دوما دولتی)	اتاق‌های مجمع فدرال فدراسیون روسیه مقررات قانونی را در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک در مورد کنترل پارلمان انجام می‌دهند
دولت فدراسیون روسیه	۱. روش تهیه و تنظیم اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک را در مورد موضوعات تحت صلاحیت دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌کند و چنین اسنادی را تأیید می‌کند (تصویب می‌کند)؛ ۲. در حدود اختیارات فدراسیون روسیه در امور مربوط به صلاحیت مشترک فدراسیون روسیه و نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، با همکاری مقامات دولتی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، هماهنگی اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه شده توسط مقامات دولتی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، به‌ویژه استراتژی توسعه اقتصادی اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛ با اسناد

اختیارات شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک	شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک	
<p>برنامه‌ریزی استراتژیک توسط مقامات ایالتی تهیه و تأیید شده (تأیید شده) فدراسیون روسیه؛</p> <p>۳. اهداف و شاخص‌های عملکرد دستگاه‌های اجرایی فدرال تحت صلاحیت دولت فدراسیون روسیه را تعیین می‌کند؛</p> <p>۴. روش نظارت و کنترل اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در موضوعات تحت صلاحیت دولت فدراسیون روسیه و همچنین روش تهیه گزارش‌ها (گزارش‌ها) در مورد اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک را تعیین می‌کند؛</p> <p>۵. ثبات و تعادل اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک را در مورد موضوعات تحت صلاحیت دولت فدراسیون روسیه تضمین می‌کند.</p> <p>۶. پشتیبانی روشمند از برنامه‌ریزی استراتژیک را فراهم می‌کند.</p> <p>۷. تعیین توالی توسعه و اتصال اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک و شاخص‌های موجود در آنها و همچنین روش شکل‌گیری سیستم شاخص‌های هدف براساس اولویت‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه برای تهیه اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک؛</p> <p>۸. روش حفظ اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک ایالت فدرال را تعیین می‌کند، از جمله روش ثبت اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در ثبت اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک ایالتی فدرال؛</p> <p>۹. مطابقت با الزامات نظارتی و روش‌شناختی اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه، از جمله الزامات ترتیب و روش توسعه و تنظیم آنها را کنترل می‌کند.</p>		
<p>۱. برنامه‌ریزی استراتژیک را در زمینه تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه مطابق با قانون فدرال «در مورد امنیت»، مقررات شورای امنیت فدراسیون روسیه انجام می‌دهد؛</p> <p>۲. مطابق تصمیمات رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه سایر وظایف را در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک انجام می‌دهد.</p>	شورای امنیت فدراسیون روسیه	
<p>۱. اعمال اختیارات در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک مطابق با قانون فدرال «در مورد اتاق حساب‌های فدراسیون روسیه»؛</p> <p>۲. اعمال اختیارات دیگر در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک مطابق با قوانین فدراسیون روسیه.</p>	اتاق حساب‌های فدراسیون روسیه	
<p>۱. اعمال اختیارات در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک مطابق با قانون فدرال «در مورد بانک مرکزی فدراسیون روسیه (بانک روسیه)»؛</p> <p>۲. اعمال اختیارات دیگر در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک مطابق با قوانین فدراسیون روسیه.</p>	بانک مرکزی فدراسیون روسیه	
<p>۱. تهیه اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح فدرال، هماهنگی و ارائه پشتیبانی روشمند برای برنامه‌ریزی استراتژیک در مناطق خاصی از دولت ایالتی مطابق با این قانون فدرال و اقدامات قانونی نظارتی مشخص شده در ماده ۲ این قانون فدرال؛</p> <p>۲. برنامه‌های مربوط به فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی فدرال را تهیه و گزارشات مربوط به اجرای آنها را تصویب می‌کند؛</p> <p>۳. نظارت و کنترل اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح فدرال؛</p> <p>۴. اعمال اختیارات دیگر در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک مطابق با این قانون فدرال و اقدامات قانونی نظارتی مشخص شده در ماده ۲ این قانون فدرال.</p>	دستگاه‌های اجرایی فدرال	

اختیارات شرکت کنندگان در برنامه ریزی استراتژیک	شرکت کنندگان در برنامه ریزی استراتژیک		
	سایر ارگان‌ها و سازمان‌ها در موارد پیش‌بینی شده توسط اعمال قانونی نظارتی مشخص شده		
<p>۱. تهیه اسناد برنامه ریزی استراتژیک برای نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه، اطمینان از هماهنگی در زمینه توسعه و اصلاح اسناد برنامه ریزی استراتژیک برای نهاد سازنده فدراسیون روسیه مطابق با این قانون فدرال و اقدامات قانونی نظارتی مشخص شده در ماده ۲ این قانون فدرال؛</p> <p>۲. نظارت و کنترل اجرای اسناد برنامه ریزی استراتژیک نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه؛</p> <p>۳. اعمال اختیارات دیگر در زمینه برنامه ریزی استراتژیک مطابق با این قانون فدرال و اقدامات قانونی نظارتی مشخص شده در ماده ۲ این قانون فدرال.</p>	نهاد قانونگذاری (نماینده) قدرت دولتی نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه	<p>شرکت کنندگان در برنامه ریزی استراتژیک در سطح یک نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه</p>	
	بالاترین مقام نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه (رئیس دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه)		
	بالاترین دستگاه اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه		
	دستگاه‌های اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه		
	نهاد کنترل و حسابداری نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه		
<p>ارگان‌های خودگردان محلی براساس ماده ۶ این قانون فدرال از اختیارات خود در زمینه برنامه ریزی استراتژیک استفاده می‌کنند.</p>	سایر ارگان‌ها و سازمان‌ها در موارد پیش‌بینی شده توسط اعمال قانونی نظارتی مشخص شده در ماده ۲ این قانون فدرال	<p>شرکت کنندگان در برنامه ریزی استراتژیک در سطح تشکیلات شهرداری</p>	

مأخذ: سند برنامه ریزی استراتژیک در فدراسیون روسیه.

اسناد برنامه ریزی استراتژیک

۱. اسناد برنامه ریزی استراتژیک در چارچوب تعیین هدف، پیش‌بینی، برنامه ریزی در سطح فدرال، در سطح نهادهای تشکیل دهنده فدراسیون روسیه و در سطح شهرداری‌ها تهیه می‌شود.
۲. هماهنگی تدوین و اجرای اسناد برنامه ریزی استراتژیک توسط رئیس فدراسیون روسیه و دولت فدراسیون روسیه در مورد موضوعات تحت صلاحیت آنها انجام می‌شود.
۳. اسناد برنامه ریزی استراتژیک تهیه شده در سطح فدرال شامل موارد زیر است:
 - (الف) اسناد برنامه ریزی استراتژیک که در چارچوب تعیین هدف تهیه شده‌اند؛
 - (ب) پیام سالانه رئیس فدراسیون روسیه به مجمع فدرال فدراسیون روسیه؛
 - (ج) استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه و همچنین مبانی سیاست دولت، آموزه‌ها و سایر اسناد در زمینه تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه؛
 - (د) استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه؛
۴. اسناد برنامه ریزی استراتژیک در چارچوب تعیین هدف با توجه به اصل بخشی و سرزمینی تهیه شده است که شامل موارد زیر است:
 - (الف) اسناد بخشی برنامه ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه؛

- (ب) استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه؛
- (ج) استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی مناطق کلان؛
- ۳) اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه شده در چارچوب پیش‌بینی که شامل موارد زیر است:
- (الف) پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه؛
- (ب) پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه؛
- (ج) پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت؛
- (د) پیش‌بینی بودجه فدراسیون روسیه برای بلندمدت؛
- (ه) پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت؛
- ۴) اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه شده در چارچوب برنامه‌ریزی و برنامه‌نویسی که شامل موارد زیر است:
- (الف) زمینه‌های اصلی فعالیت دولت فدراسیون روسیه؛
- (ب) برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه؛
- (ج) برنامه تسلیحات دولتی؛
- (د) طرح‌های برنامه‌ریزی ارضی فدراسیون روسیه؛
- (ه) برنامه‌هایی برای فعالیت دستگاه‌های اجرایی فدرال.
۴. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک که در سطح یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تهیه شده‌اند عبارتند از:
- (۱) یک سند برنامه‌ریزی استراتژیک که در چارچوب تعیین هدف تنظیم شده است - یک استراتژی برای توسعه اقتصادی اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛
- (۲) اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه شده در چارچوب پیش‌بینی که شامل موارد زیر است:
- (الف) پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت؛
- (ب) پیش‌بینی بودجه از نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت؛
- (ج) پیش‌بینی توسعه اقتصادی و اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان‌مدت؛
- (۳) اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه شده در چارچوب برنامه‌ریزی و برنامه‌نویسی که شامل موارد زیر است:
- (الف) برنامه عملیاتی برای اجرای استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛
- (ب) برنامه‌های دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛
- (ج) یک طرح برنامه‌ریزی سرزمینی برای دو یا چند نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، یک طرح برنامه‌ریزی ارضی برای یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.
۵. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه شده در سطح شهرداری شامل موارد زیر است:
- (۱) استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی تشکیل شهرداری؛
- (۲) برنامه عملیاتی برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی شهرداری؛
- (۳) پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی شهرداری برای میان‌مدت یا بلندمدت؛
- (۴) پیش‌بینی بودجه شهرداری برای بلندمدت؛
- (۵) برنامه‌های شهرداری.

۶. مطابق با الزامات روش تهیه، تأیید (تصویب) و محتوای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک که توسط این قانون فدرال تعیین شده است، ترتیب و روش تهیه اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک و محتوای آنها تعیین می‌شود:

(۱) در سطح فدرال توسط رئیس فدراسیون روسیه و دولت فدراسیون روسیه متناسب با صلاحیت آنها؛

(۲) در سطح نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه توسط مقامات ایالتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، مطابق با این قانون فدرال و قوانین نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تعیین شده است؛

(۳) در سطح شهرداری توسط ارگان‌های خودگردان محلی، مطابق با اقدامات قانونی نظارتی شهرداری تعیین شده است.

۷. انجمن‌های اتحادیه‌های کارگری و کارفرمایان، سازمان‌های عمومی، علمی و سایر سازمان‌ها ممکن است در تهیه اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک شرکت کنند، با در نظر گرفتن الزامات قوانین فدراسیون روسیه در مورد اسرار دولتی، تجاری، رسمی و سایر اسرار مورد حمایت قانون.

جدول ۲. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک در سطح فدرال

<p>۱. پیام سالانه رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه به مجمع فدرال فدراسیون روسیه در مورد وضعیت کشور و جهت‌های اصلی سیاست داخلی و خارجی دولت مبنای تعیین اهداف و اولویت‌های استراتژیک این کشور است. توسعه اقتصادی و تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه، تعیین جهت دستیابی به این اهداف، مهم‌ترین وظایفی که باید حل شود و همچنین برای تهیه سایر اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک.</p> <p>۲. با توجه به پیام سالانه رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه به مجمع فدرال فدراسیون روسیه، رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه احکامی را صادر می‌کند که اهداف و اولویت‌های استراتژیک توسعه اقتصادی - اجتماعی و تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه، جهت دستیابی به این اهداف و حل مهم‌ترین وظایف در زمینه توسعه اقتصادی - اجتماعی و امنیت ملی فدراسیون روسیه و همچنین اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک که باید تدوین شود.</p>	<p>پیام سالانه رئیس فدراسیون روسیه به مجمع فدرال فدراسیون روسیه</p>
<p>۱. استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه هر شش سال برای دوره‌ای بیش از دوره‌ای که پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت توسعه‌یافته است، توسط نهاد اجرایی فدرال مسئول تدوین سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی، همراه با سایر شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک.</p> <p>۲. استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.</p> <p>۳. استراتژی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه براساس پیام‌های سالانه رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه به مجمع فدرال فدراسیون روسیه، اقدامات رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه و دولت فدراسیون روسیه، حاوی اهداف و اهداف اصلی سیاست اقتصادی فدراسیون روسیه، توسعه اقتصادی و تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه، اولویت‌ها و اهداف توسعه منطقه‌ای فدراسیون روسیه، با در نظر گرفتن پیش‌بینی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه برای بلندمدت و پیش‌بینی بودجه فدراسیون روسیه برای بلندمدت.</p> <p>۴. روش توسعه و تنظیم استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۵. دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی، هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی روسیه فراهم می‌کند.</p> <p>۶. تنظیم استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه با تصمیم دولت فدراسیون روسیه انجام می‌شود.</p> <p>۷. استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه شامل موارد زیر است:</p> <p>(۱) ارزیابی وضعیت اقتصادی - اجتماعی فعلی و میزان دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۲) تعیین اهداف توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه و شاخص‌های هدف برای مدت طولانی و همچنین شرایط، عوامل دستیابی به آنها و محدودیت‌ها و خطرات هنگام دستیابی به آنها، با در نظر گرفتن وظایف اطمینان از امنیت ملی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۳) تعیین اولویت‌ها و وظایف اصلی سیاست اقتصادی - اجتماعی برای بلندمدت، اطمینان از دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه و اطمینان از امنیت ملی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۴) اولویت‌ها و جهت توسعه منطقه‌ای فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۵) ارزیابی موقعیت‌های فدراسیون روسیه در اقتصاد جهانی و تغییرات آنها در طولانی مدت؛</p> <p>(۶) اثبات اصلاحات و برنامه‌های اصلی لازم برای دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۷) جهت‌ها، اقدامات و سازوکارهای اصلی برای اجرای استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۸) سایر مقررات تعیین شده توسط دولت فدراسیون روسیه؛</p> <p>۸. استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه پایه‌ای برای شکل‌گیری و تنظیم لیست برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه است.</p>	<p>استراتژی توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه</p>

<p>۱. استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه سندی در زمینه تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه است که توسط شورای امنیت فدراسیون روسیه به همراه سایر شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک با در نظر گرفتن استراتژیک تدوین می‌شود. پیش‌بینی فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت بیش از دوره‌ای که پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه تدوین شده است و هر شش سال به روز می‌شود.</p> <p>۲. شورای امنیت فدراسیون روسیه معیارها و شاخص‌های تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه را تهیه و به‌روز می‌کند.</p> <p>۳. استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه:</p> <p>(۱) شامل اولویت‌ها، اهداف و اقدامات در زمینه سیاست داخلی و خارجی در زمینه تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه است.</p> <p>(۲) شامل ارزیابی وضعیت فعلی امنیت ملی فدراسیون روسیه و ارزیابی تهدیدات امنیت ملی فدراسیون روسیه برای طولانی مدت است.</p> <p>(۳) منافع ملی فدراسیون روسیه و اولویت‌های ملی استراتژیک را در زمینه تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه تعیین می‌کند؛</p> <p>(۴) اهداف تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه در مناطق مختلف و حوزه‌های توسعه فدراسیون روسیه و جهت فعالیت‌های مربوطه برای مقابله با تهدیدات امنیت ملی فدراسیون روسیه را تعیین می‌کند؛</p> <p>(۵) پایگاه‌های سازمانی، نظارتی، قانونی و اطلاعاتی را برای اطمینان از امنیت ملی فدراسیون روسیه تعیین می‌کند.</p> <p>(۶) حاوی شاخص‌های اصلی وضعیت امنیت ملی فدراسیون روسیه است.</p> <p>(۷) شامل مقررات دیگری است که توسط رئیس فدراسیون روسیه تعیین شده است.</p> <p>۴. استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه سند اساسی در زمینه برنامه‌ریزی توسعه سیستم برای اطمینان از امنیت ملی فدراسیون روسیه است که روش اقدامات برای اطمینان از امنیت ملی روسیه را تعیین می‌کند. فدراسیون استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه اساس تعامل سازنده بین ارگان‌های دولتی، سازمان‌ها و انجمن‌های عمومی به‌منظور محافظت از منافع ملی فدراسیون روسیه و اطمینان از امنیت فرد، جامعه و دولت است.</p> <p>۵. مقررات مفهومی در زمینه تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه براساس رابطه اساسی و وابستگی متقابل استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه و استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه است.</p> <p>۶. شورای امنیت فدراسیون روسیه هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه فراهم می‌کند.</p> <p>۷. روش تدوین و تنظیم استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه توسط رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۸. روش نظارت بر اجرای استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه و دستیابی به شاخص‌های وضعیت امنیت ملی فدراسیون روسیه توسط رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>	<p>استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه</p>
<p>۱. استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه به‌منظور ارائه پشتیبانی علمی برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه، استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه، با توجه به پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه، پیش‌بینی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت، پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه و تأیید شده توسط رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه. استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه مبتنی بر یک رابطه اساسی با استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه و استراتژی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه و وابستگی متقابل چنین راهبردهایی به‌منظور علمی و توسعه فناوری فدراسیون روسیه.</p> <p>۲. روش تدوین و تنظیم استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه و همچنین روش نظارت بر اجرای آن توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۳. استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه توسط نهاد اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست دولت و مقررات قانونی در زمینه فعالیت‌های علمی، فنی و نوآورانه، همراه با سایر شرکت‌کنندگان در استراتژیک، تدوین می‌شود.</p> <p>۴. استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه پایه‌ای برای توسعه اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک در زمینه توسعه علمی و فناوری است که در چارچوب هدف‌گذاری، برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه، برنامه‌های دولتی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و همچنین اسناد برنامه‌ریزی و برنامه هدف شرکت‌های دولتی، شرکت‌های دولتی و شرکت‌های سهامی با مشارکت دولت.</p> <p>۵. استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه شامل موارد زیر است:</p> <p>(۱) شرح چالش‌ها، محدودیت‌ها و خطرات، ارزیابی وضعیت فعلی، مشکلات اصلی، روندها و سناریوهای احتمالی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۲) تعریف اهداف و وظایف اصلی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه برای بلندمدت به‌عنوان یک عامل توسعه اقتصادی - اجتماعی و اطمینان از امنیت ملی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۳) جهت‌ها و اولویت‌ها، مکانیسم‌ها، اصول و اقدامات اصلی برای اجرای سیاست دولت در زمینه توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۴) وظایف، عملکردها و روش تعامل مقامات دولتی مسئول اجرای استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه برای بلندمدت؛</p> <p>(۵) سایر مقررات تعیین شده توسط رئیس فدراسیون روسیه.</p>	<p>استراتژی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه</p>

مأخذ: اسناد برنامه‌ریزی کشور روسیه.

اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک، توسعه‌یافته در چارچوب هدف برای صنعت و اصل قلمرو در سطح فدرال

الف) اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه

۱. اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه برای دوره‌ای بیش از دوره‌ای که پیش‌بینی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی‌مدت در حال تدوین است، با تصمیم رئیس‌جمهور تهیه می‌شود.
۲. اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه اسنادی است که توسعه یک حوزه یا شاخه خاصی از اقتصاد را تعیین می‌کند و همچنین می‌تواند پایه‌ای برای توسعه برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه، برنامه‌های دولتی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه باشد، طرح‌های برنامه‌ریزی ارضی فدراسیون روسیه و همچنین اسناد برنامه‌ریزی شده و با هدف برنامه شرکت‌های دولتی و شرکت‌های سهامی با مشارکت دولت.
۳. تنظیم اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه با تصمیم رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه انجام می‌شود.
۴. اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه شامل موارد زیر است:
 - ۱) استراتژی‌های بخشی، از جمله طرح‌ها و استراتژی‌های توسعه بخش‌های اقتصاد و حوزه‌های مدیریت عمومی؛
 - ۲) استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی مربوط به مناطق؛
 - ۳) سایر اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک که مطابق با الزامات این ماده هستند و تصمیم در مورد توسعه توسط رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه گرفته شده است.
 ۵. برای مجموعه‌ای از بخش‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی یا حوزه‌های مدیریت عمومی، استراتژی‌های بین‌بخشی تدوین شده است.
 ۶. در بخش‌های سوخت، انرژی و حمل‌ونقل، طرح‌های جامعی در حال تهیه است که جزئیات استراتژی‌های بخشی و بین‌بخشی را شرح می‌دهد.
 ۷. اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه شامل موارد زیر است:
 - ۱) ارزیابی وضعیت حوزه مربوط به توسعه اجتماعی و اقتصادی فدراسیون روسیه؛
 - ۲) شاخص‌های توسعه منطقه مربوط به توسعه اقتصادی - اجتماعی با توجه به یک یا چند گزینه برای پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی‌مدت؛
 - ۳) اولویت‌ها، اهداف، و شاخص‌های دولت و شهرداری و تضمین امنیت ملی فدراسیون روسیه، روش‌های دستیابی مؤثر و راه‌حل آنها در شاخه مربوط به اقتصاد و حوزه دولت و شهرداری فدراسیون روسیه، یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، یک تشکیلات شهرداری.
 ۸. با تصمیم رئیس فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه مطابق با صلاحیت آنها، اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه ممکن است حاوی موارد زیر باشد:
 - ۱) زمان و مراحل فعالیت‌های ارائه شده توسط اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه؛
 - ۲) نتایج مورد انتظار از فعالیت‌های ارائه شده توسط اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه؛

۳) یک برنامه عملی برای میان‌مدت، از جمله اثبات ترکیب و محتوای برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه در حوزه یا شاخه مربوط اقتصاد.

۴) سایر احکام.

۹. دستگاه اجرایی فدرال تعیین شده توسط رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه مسئول تهیه و تنظیم سند بخشی از برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه، هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی برای توسعه و تنظیم سند بخشی مربوط به برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه.

۱۰. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک بخشی فدراسیون روسیه متناسب با صلاحیت آنها توسط رئیس فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه تأیید می‌شود.

۱۱. روش تهیه و تنظیم اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک بخشی فدراسیون روسیه توسط رئیس فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه متناسب با صلاحیت آنها تعیین می‌شود.

ب) استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه

۱. استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه مطابق با مبانی سیاست دولت توسعه منطقه‌ای فدراسیون روسیه به‌منظور اجرای مفاد اصلی استراتژی توسعه اقتصادی اجتماعی فدراسیون روسیه و استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه، اولویت‌ها، اهداف توسعه منطقه‌ای فدراسیون روسیه و اقدامات برای دستیابی و حل آنها را تعیین می‌کند.

۲. استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه توسط نهاد اجرایی فدرال، مسئول توسعه و اجرای سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی در زمینه توسعه اقتصادی - اجتماعی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و شهرداری‌ها تدوین می‌شود.

۳. استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه براساس تصمیم دولت فدراسیون روسیه تدوین می‌شود و هنگام تهیه و تنظیم طرح‌های برنامه‌ریزی ارضی فدراسیون روسیه، استراتژی‌های اقتصادی - اجتماعی در نظر گرفته می‌شود.

۴. استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.

۵. محتوا، ترکیب، روش توسعه و تصویب استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه و پیشنهادها تهیه شده در آن در مورد بهبود سیستم حل‌وفصل در قلمرو فدراسیون روسیه و مناطق اولویت‌دار برای استقرار نیروهای تولیدی در قلمرو فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.

۶. از طرف رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه، دولت فدراسیون روسیه مبانی سیاست دولت توسعه منطقه‌ای فدراسیون روسیه را که مبنایی برای تعیین اولویت‌های توسعه منطقه‌ای فدراسیون روسیه است، توسعه می‌دهد. مبانی سیاست دولت توسعه منطقه‌ای فدراسیون روسیه توسط رئیس فدراسیون روسیه تأیید می‌شود.

ج) استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اقتصادی مناطق کلان

۱. استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی مناطق کلان برای مدت طولانی با تصمیم دولت فدراسیون روسیه توسط دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه و اجرای سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی در زمینه توسعه اقتصادی - اجتماعی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و شهرداری‌ها، همراه با سایر شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک.

۲. استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی مناطق کلان برای اطمینان از سازگاری در اجرای ارضی و زمانی اقدامات ارائه شده توسط استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه، اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک بخشی فدراسیون روسیه،

استراتژی‌ها تدوین و تنظیم می‌شوند. برای توسعه اقتصادی - اجتماعی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، برنامه‌های کلی، برنامه‌ریزی و اسناد برنامه هدف شرکت‌های دولتی، شرکت‌های دولتی و شرکت‌های سهامی با مشارکت دولت، مطابق با مقررات تعیین شده توسط امنیت ملی استراتژی فدراسیون روسیه، استراتژی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه و همچنین براساس داده‌های پیش‌بینی توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت.

۳. استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اقتصادی مناطق کلان می‌تواند مبنایی برای تصمیم‌گیری در مورد توسعه برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه باشد که طبق اصل سرزمینی برای مناطق کلان متناظر تشکیل شده است، به‌منظور اجرای این استراتژی‌ها.

۴. استراتژی‌های توسعه اقتصادی و اقتصادی مناطق کلان در هنگام تهیه و تنظیم برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه، استراتژی‌های توسعه اقتصادی اجتماعی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، طرح‌های برنامه‌ریزی ارضی برای دو یا چند سازنده در نظر گرفته می‌شود. نهادهای فدراسیون روسیه، طرح‌های برنامه‌ریزی ارضی برای نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و سایر اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک.

۵. دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه و اجرای سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی در زمینه توسعه اقتصادی - اقتصادی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و شهرداری‌ها، پشتیبانی هماهنگی و روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم استراتژی‌ها برای توسعه اقتصادی - اقتصادی مناطق کلان.

۶. دولت فدراسیون روسیه از سازگاری و تعادل استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اقتصادی مناطق کلان و استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه واقع در منطقه کلان مربوطه اطمینان می‌یابد، اختیارات مقامات ایالتی فدراسیون روسیه در موضوعات صلاحیت فدراسیون روسیه و موضوعات مربوط به صلاحیت مشترک فدراسیون روسیه و مضمولان فدراسیون روسیه.

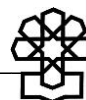
۷. استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اقتصادی مناطق کلان توسط دولت فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.

۸. محتوا، ترکیب، روش توسعه و تنظیم استراتژی‌های توسعه اقتصادی - اقتصادی مناطق کلان توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.

جدول ۳. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه یافته در چارچوب پیش‌بینی در سطح فدرال

۱. پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه براساس تصمیمات رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه هر شش سال و به مدت دوازده سال یا بیشتر توسط دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی در زمینه فعالیت‌های علمی، فنی و نوآورانه، با در نظر گرفتن مناطق اولویت‌دار توسعه علم، فناوری و فناوری در فدراسیون روسیه، لیستی از فناوری‌های مهم فدراسیون روسیه و براساس داده‌های ارائه شده توسط مقامات اجرایی فدرال، مقامات اجرایی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و آکادمی علوم روسیه.	پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه
۲. پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه شامل موارد زیر است:	
(۱) ارزیابی سطح به‌دست آمده و امکانات توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه در مقایسه با روندهای جهانی؛	
(۲) تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی شرایط و روندهای خارجی در توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه؛	
(۳) تجزیه و تحلیل عوامل اقتصاد کلان، ساختاری و نهادی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه برای بلندمدت؛	
(۴) پیش‌بینی توسعه فناوری بخش (شاخه) اقتصاد، از جمله برای نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛	
(۵) جهات توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه و جهات اصلی بهبود سیاست علمی و فناوری؛	

<p>۶) سایر مقررات تعیین شده توسط رئیس فدراسیون روسیه و دولت فدراسیون روسیه.</p> <p>۳) دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه فعالیت‌های علمی و فنی و ابتکاری، هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری روسیه فراهم می‌کند.</p> <p>۴) پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.</p> <p>۵) روش توسعه و تنظیم پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>	
<p>۱) پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه به نمایندگی از رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه به مدت دوازده سال یا بیشتر توسط دولت فدراسیون روسیه با در نظر گرفتن داده‌های ارائه شده توسط مقامات اجرایی فدرال، مقامات اجرایی تشکیل‌دهنده تشکیل می‌شود. نهادهای فدراسیون روسیه و آکادمی علوم روسیه. پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه هر شش سال یک‌بار به‌روز می‌شود.</p> <p>۲) پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه شامل موارد زیر است:</p> <p>(۱) ارزیابی خطرات توسعه اقتصادی-اجتماعی و تهدیدات امنیت ملی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۲) ارزیابی پیش‌بینی مرحله‌به‌مرحله وضعیت احتمالی پتانسیل اقتصادی اجتماعی و امنیت ملی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۳) سناریوی بهینه برای غلبه بر خطرات و تهدیدها، با در نظر گرفتن راه‌حل وظایف امنیت ملی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۴) ارزیابی موقعیت‌های رقابتی فدراسیون روسیه در جامعه جهانی؛</p> <p>(۵) سایر مقررات با تصمیم رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه.</p> <p>۳) دولت فدراسیون روسیه هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه فراهم می‌کند.</p> <p>۴) پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه توسط شورای امنیت فدراسیون روسیه در نظر گرفته می‌شود.</p> <p>۵) روش تدوین، تنظیم و تأیید (تأیید) پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه توسط رئیس فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>	<p>پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه</p>
<p>۱) پیش‌بینی توسعه اقتصادی-اقتصادی فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت هر شش سال به مدت دوازده یا بیشتر توسط دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست دولت و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی اجتماعی توسعه اقتصادی، با در نظر گرفتن پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه و پیش‌بینی استراتژیک فدراسیون روسیه براساس داده‌های ارائه شده توسط مقامات اجرایی فدرال، مقامات اجرایی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و سایر شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک. اصلاح پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت مطابق با تصمیم دولت فدراسیون روسیه با در نظر گرفتن پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت</p> <p>۲) پیش‌بینی توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت شامل:</p> <p>(۱) ارزیابی سطح دستیابی به توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۲) تعیین گزینه‌ها برای شرایط داخلی و ویژگی‌های توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه برای بلندمدت، از جمله شاخص‌های اصلی توسعه جمعیتی و علمی و فناوری، وضعیت محیط‌زیست و منابع طبیعی؛</p> <p>(۳) تعیین گزینه‌های شرایط خارجی برای توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت، شاخص‌های اصلی توسعه اقتصاد جهانی، از جمله پیش‌بینی قیمت‌های جهانی برای برخی از مواد اولیه خاص؛</p> <p>(۴) ارزیابی تأثیر اقتصاد کلان از اجرای برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه، اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه و تحولات نهادی برنامه‌ریزی شده؛</p> <p>(۵) شاخص‌های گزینه‌های پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت و گزینه‌های دیگر که تغییرات در شرایط خارجی و داخلی توسعه را در نظر می‌گیرند.</p> <p>(۶) جهت‌ها و شاخص‌های اصلی توسعه اقتصادی - اجتماعی، تعادل برای انواع اصلی فعالیت‌های اقتصادی و بخش‌های نهادی اقتصاد، شاخص‌های توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل و انرژی برای بلندمدت، با در نظر گرفتن اقدامات مندرج در برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۷) شاخص‌های اصلی توسعه منطقه‌ای برای بلندمدت؛</p> <p>(۸) سایر مقررات تعیین شده توسط دولت فدراسیون روسیه.</p> <p>۳) پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت به‌صورت متغیر تدوین می‌شود.</p>	<p>پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت</p>

<p>۴. دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی، هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی روسیه فراهم می‌کند فدراسیون برای بلندمدت.</p> <p>۵. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت توسط دولت فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.</p> <p>۶. روش تدوین و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>	
<p>پیش‌بینی بودجه بلندمدت فدراسیون روسیه مطابق با قانون بودجه فدراسیون روسیه تدوین می‌شود.</p>	<p>پیش‌بینی بودجه فدراسیون روسیه برای بلندمدت</p>
<p>۱. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت سالانه توسط دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست دولت و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی براساس تجزیه و تحلیل شرایط خارجی و داخلی توسعه اقتصادی اجتماعی فدراسیون روسیه، با در نظر گرفتن جهت‌های اصلی سیاست بودجه، مالیات و تعرفه گمرکی و همچنین براساس اطلاعات ارائه شده توسط مقامات اجرایی فدرال، اجرایی مقامات نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و سایر شرکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی استراتژیک.</p> <p>۲. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت شامل:</p> <p>(۱) ارزیابی سطح دستیابی به توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۲) شرح شرایط توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت، از جمله شاخص‌های اصلی توسعه جمعیتی و علمی و فنی، وضعیت محیط زیست و منابع طبیعی؛</p> <p>(۳) شاخص‌های اصلی توسعه اقتصاد جهان برای میان‌مدت، از جمله پیش‌بینی قیمت‌های جهانی برای برخی مواد اولیه خاص؛</p> <p>(۴) ارزیابی عوامل و محدودیت‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت؛</p> <p>(۵) شاخص‌های یک یا چند گزینه برای توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت؛</p> <p>(۶) جهت‌ها و شاخص‌های اصلی توسعه اقتصادی - اجتماعی، تعادل برای انواع اصلی فعالیت‌های اقتصادی و بخش‌های نهادی اقتصاد، شاخص‌های توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل و انرژی برای میان‌مدت، با در نظر گرفتن اقدامات موجود در کشور برنامه‌های فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۷) جهت‌های اصلی توسعه منطقه‌ای برای میان‌مدت؛</p> <p>(۸) سایر شاخص‌های تعیین شده توسط دولت فدراسیون روسیه.</p> <p>۳. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت به صورت متغیر تهیه می‌شود.</p> <p>۴. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت برای کل فدراسیون روسیه، براساس نوع فعالیت اقتصادی و همچنین نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، تهیه شده است.</p> <p>۵. دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی، هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی روسیه فراهم می‌کند فدراسیون برای میان‌مدت.</p> <p>۶. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت توسط دولت فدراسیون روسیه تصویب می‌شود و هنگام تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای بلندمدت مورد توجه قرار می‌گیرد.</p> <p>۷. روش توسعه و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>	<p>پیش‌بینی توسعه اقتصادی اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت</p>

مأخذ: همان.

جدول ۴. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه یافته در چارچوب برنامه‌ریزی در سطح فدرال

<p>۱. جهت‌های اصلی فعالیت دولت فدراسیون روسیه توسط رئیس دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۲. محتوا، روش توسعه و تنظیم فعالیت‌های اصلی دولت فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۳. اصلی‌ترین دستورالعمل‌های فعالیت دولت فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.</p> <p>۴. تهیه و توسعه جهت‌های اصلی فعالیت‌های دولت فدراسیون روسیه توسط دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی انجام می‌شود، به مدت شش سال، با در نظر گرفتن مفاد پیام سالانه رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه به نشست فدرال فدراسیون روسیه، استراتژی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه، استراتژی امنیت ملی فدراسیون روسیه و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت و بلندمدت.</p> <p>۵. دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی، هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم فعالیت‌های اصلی دولت فدراسیون روسیه فراهم می‌کند.</p>	<p>دستورالعمل‌های اصلی فعالیت دولت فدراسیون روسیه</p>
<p>۱. برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه توسط دستگاه‌های اجرایی فدرال برای دستیابی به اولویت‌ها و اهداف توسعه اقتصادی-اجتماعی و تأمین امنیت ملی فدراسیون روسیه، همان‌طور که در استراتژی توسعه اقتصادی اجتماعی فدراسیون روسیه تعریف شده است، تدوین می‌شود، اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه، استراتژی توسعه فضایی فدراسیون روسیه و زمینه‌های اصلی فعالیت دولت فدراسیون روسیه.</p> <p>۲. برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه برای دوره‌ای تعیین می‌شود که توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۳. برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه شامل زیر برنامه‌هایی است که شامل موارد دیگر، برنامه‌های هدف دیپارتمان و فعالیت‌های فردی مقامات دولتی فدراسیون روسیه است.</p> <p>۴- لیست برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تأیید می‌شود. تشکیل لیست برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه براساس استراتژی توسعه اقتصادی فدراسیون روسیه، اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه و با در نظر گرفتن فعالیت‌های اصلی دولت انجام می‌شود فدراسیون روسیه،</p> <p>۵. دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه سیاست‌های ایالتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی، هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی را برای توسعه و تنظیم برنامه‌های ایالتی فدراسیون روسیه فراهم می‌کند.</p> <p>۶. برنامه‌های دولت فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه مطابق با بودجه مصوب کد از فدراسیون روسیه است.</p> <p>۷. روش توسعه، اجرا و ارزیابی اثربخشی اجرای برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۸. مفاد این ماده در مورد برنامه تسلیحات دولتی اعمال نمی‌شود.</p>	<p>برنامه‌های دولتی فدراسیون روسیه</p>
<p>۱. برنامه تسلیحات دولتی توسط رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.</p> <p>۲. روش تدوین، تصویب و اجرای برنامه تسلیحات دولتی توسط رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>	<p>برنامه تسلیحاتی دولت</p>
<p>طرح‌های برنامه‌ریزی فضایی فدراسیون روسیه مطابق با الزامات برنامه‌ریزی شهری توسعه یافته کد از فدراسیون روسیه و قانون فدرال این.</p>	<p>طرح‌های برنامه‌ریزی فضایی فدراسیون روسیه</p>

<p>۱. برنامه فعالیت‌های دستگاه اجرایی فدرال به مدت شش سال با در نظر گرفتن زمینه‌های اصلی فعالیت دولت فدراسیون روسیه به منظور سازمان‌دهی فعالیت‌های دستگاه اجرایی فدرال برای اجرای اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه می‌شود، براساس آن این نهاد اجرایی فدرال مجری مسئول یا مجری مشترک است و شامل اهداف، دستورالعمل‌ها، شاخص‌ها، نتایج برنامه‌ریزی شده متوسط و نهایی فعالیت‌های دستگاه اجرایی فدرال است.</p> <p>۲. تدوین برنامه‌های مربوط به فعالیت دستگاه‌های اجرایی فدرال توسط وزارتخانه‌های فدرال و همچنین آژانس‌های فدرال و خدمات فدرال انجام می‌شود که فعالیت‌های آنها توسط رئیس فدراسیون روسیه یا دولت فدراسیون روسیه انجام می‌شود. وزارتخانه‌های فدرال با در نظر گرفتن برنامه‌های آژانس‌های فدرال و خدمات فدرال تحت صلاحیت خود برنامه‌هایی را تدوین می‌کنند.</p> <p>۳. روش تدوین، تنظیم و ساختار برنامه فعالیت‌های دستگاه اجرایی فدرال توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p> <p>۴. برنامه فعالیت‌های دستگاه اجرایی فدرال به تصویب رئیس دستگاه اجرایی فدرال می‌رسد.</p>	<p>برنامه فعالیت‌های دستگاه اجرایی فدرال</p>
---	---

مأخذ: همان.

استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه

۱. استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه به منظور تعیین اولویت‌ها، اهداف توسعه اقتصادی-اجتماعی برای یک دوره طولانی مدت تدوین می‌شود.
۲. استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد سازنده فدراسیون روسیه براساس قوانین نهاد سازنده فدراسیون روسیه، اقدامات بالاترین مقام نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه (رئیس عالی‌ترین دستگاه اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه) و دستگاه‌های اجرایی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، با در نظر گرفتن سایر اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.
۳. استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه شامل موارد زیر است:
 - ۱) ارزیابی اهداف به دست آمده از توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛
 - ۲) اولویت‌ها، اهداف و جهات سیاست اقتصادی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛
 - ۳) شاخص‌های دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، شرایط و مراحل اجرای استراتژی؛
 - ۴) نتایج مورد انتظار از اجرای استراتژی؛
 - ۵) ارزیابی منابع مالی مورد نیاز برای اجرای استراتژی؛
 - ۶) اطلاعات مربوط به برنامه‌های دولتی نهاد سازنده فدراسیون روسیه، تأیید شده برای هدف اجرای استراتژی؛
 - ۷) سایر مقررات تعیین شده توسط قوانین نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.
۴. استراتژی توسعه اقتصادی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه پایه‌ای برای توسعه برنامه‌های دولتی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه است، یک طرح برنامه‌ریزی ارضی برای دو یا چند نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، یک طرح برنامه‌ریزی سرزمینی برای یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و یک برنامه عملی برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.

۵. دستگاه اجرایی فدرال مسئول توسعه و اجرای سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی در زمینه توسعه اقتصادی - اجتماعی از نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و شهرداری‌ها، پشتیبانی روشمند برای توسعه و تنظیم استراتژی اجتماعی را ارائه می‌دهد توسعه اقتصادی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.
۶. استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه توسط نهاد قانونگذاری (نماینده) قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه یا عالی‌ترین مقام اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تصویب می‌شود فدراسیون روسیه مطابق با قانون نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.
۷. روش تدوین و تنظیم استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه توسط قانون یا سایر اقدامات قانونی نظارتی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.
۸. روش موافقت با پیش‌نویس استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه از نظر اختیارات فدراسیون روسیه در امور مربوط به صلاحیت مشترک فدراسیون روسیه و نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه با استراتژیک اسناد برنامه‌ریزی توسط مقامات ایالتی فدراسیون روسیه تهیه و تأیید می‌شود توسط دولت فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.
۹. مطابق با قانون یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، استراتژی‌هایی برای توسعه اقتصادی بخشی از قلمرو موجودیت یک تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه ممکن است تدوین شود، شرایط اجتماعی - اقتصادی که در آن لازم است تخصیص برخی مناطق، اولویت‌ها، اهداف و اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی در تهیه اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.
۱۰. هماهنگی و پشتیبانی روش‌شناختی برای توسعه و تنظیم استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی بخشی از قلمرو یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه مطابق با قوانین نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه انجام می‌شود.

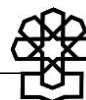

جدول ۵. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه یافته در چارچوب پیش‌بینی در سطح موضوع فدراسیون روسیه

<p>۱. پیش‌بینی توسعه اقتصادی-اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت هر شش سال به مدت دوازده سال یا بیشتر بر اساس پیش‌بینی توسعه اقتصادی اجتماعی فدراسیون روسیه تدوین می‌شود برای یک دوره طولانی مدت، با در نظر گرفتن پیش‌بینی توسعه علمی و فناوری فدراسیون روسیه و داده‌های ارائه شده توسط مقامات اجرایی موضوع فدراسیون روسیه و مقامات محلی.</p> <p>۲. تعدیل پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد سازنده فدراسیون روسیه برای مدت طولانی مطابق با تصمیم عالی دستگاه اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، با توجه به پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان‌مدت را در نظر بگیرید.</p> <p>۳. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت به صورت متغیر تدوین می‌شود.</p> <p>۴. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت شامل:</p> <p>(۱) ارزیابی سطح به دست آمده از توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۲) تعیین گزینه‌ها برای شرایط داخلی و ویژگی‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت، از جمله شاخص‌های اصلی توسعه جمعیتی و علمی و فنی، وضعیت محیط و منابع طبیعی؛</p> <p>(۳) ارزیابی عوامل و محدودیت‌های رشد اقتصادی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت؛</p> <p>(۴) جهت توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و شاخص‌های هدف یک یا چند گزینه برای پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد سازنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت، از جمله شاخص‌های کمی و کیفی ویژگی‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی؛</p> <p>(۵) پارامترهای اصلی برنامه‌های دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۶) شاخص‌های اصلی توسعه برای انواع خاصی از فعالیت‌های اقتصادی، شاخص‌های توسعه حمل‌ونقل و زیرساخت‌های انرژی برای بلندمدت، با در نظر گرفتن اجرای اقدامات ارائه شده توسط برنامه‌های دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۶.۱) پیش‌بینی تعادل منابع کار نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، از جمله نیاز به جذب کارگران خارجی برای انواع خاصی از فعالیت‌های اقتصادی؛</p> <p>(۷) سایر مقررات تعیین شده توسط دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.</p> <p>۵. توسعه و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی با کمک روش شناختی دستگاه اجرایی فدرال که مسئول توسعه سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی.</p> <p>۶. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای مدت طولانی توسط عالی‌ترین دستگاه اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و ظرف ده روز از تاریخ تصویب آن تأیید می‌شود، در وبسایت رسمی عالی‌ترین مقام اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه در اینترنت قرار داده شده است.</p> <p>۷. روش تدوین و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت توسط دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>	<p>پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت</p>
<p>بودجه بلندمدت پیش‌بینی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه مطابق با بودجه توسعه کد از فدراسیون روسیه است.</p>	<p>پیش‌بینی بودجه از یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای یک دوره طولانی مدت</p>
<p>۱. پیش‌بینی توسعه اقتصادی-اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان‌مدت هر ساله بر اساس پیش‌بینی توسعه اقتصادی-اجتماعی فدراسیون روسیه برای میان‌مدت، استراتژی اجتماعی توسعه اقتصادی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، با در نظر گرفتن جهات اصلی بودجه و سیاست مالیاتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.</p>	<p>پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده</p>

فدراسیون روسیه برای میان مدت	<p>۲. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان مدت به صورت متغیر تدوین می‌شود.</p> <p>۳. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان مدت:</p> <p>(۱) ارزیابی سطح به دست آمده از توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۲) ارزیابی عوامل و محدودیت‌های رشد اقتصادی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان مدت؛</p> <p>(۳) جهت توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و شاخص‌های هدف یک یا چند گزینه برای پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان مدت، از جمله شاخص‌های کمی و ویژگی‌های کیفی توسعه اقتصادی - اجتماعی؛</p> <p>(۴) پارامترهای اصلی برنامه‌های دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه؛</p> <p>(۴.۱) پیش‌بینی تعادل منابع کار نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، از جمله نیاز به جذب کارگران خارجی برای انواع خاصی از فعالیت‌های اقتصادی؛</p> <p>(۵) سایر مقررات تعیین شده توسط دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.</p> <p>۴. توسعه و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای دوره میان مدت با کمک روش اجرایی فدرال اجرایی مسئول توسعه سیاست‌های دولتی و مقررات قانونی انجام می‌شود در زمینه تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی.</p> <p>۵. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد سازنده فدراسیون روسیه برای میان مدت توسط عالی‌ترین دستگاه اجرایی قدرت دولتی نهاد سازنده فدراسیون روسیه تأیید می‌شود و هنگام تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای بلندمدت. پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای مدت میان مدت ظرف مدت ده روز از تاریخ تصویب آن در وبسایت رسمی دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده روسیه قرار دارد فدراسیون در اینترنت.</p> <p>۶. روش تدوین و تنظیم پیش‌بینی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای میان مدت توسط دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تعیین می‌شود.</p>
---------------------------------	---

مأخذ: همان.

جدول ۶. اسناد برنامه‌ریزی استراتژیک، توسعه یافته در چارچوب برنامه‌ریزی در سطح یک موضوع فدراسیون روسیه

<p>۱. برنامه عملیاتی برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه براساس مفاد استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه برای دوره اجرای استراتژی، با در نظر گرفتن فعالیت‌های اصلی دولت فدراسیون روسیه.</p> <p>۲. تعدیل برنامه اقدام برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی-اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه با تصمیم دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه انجام می‌شود.</p> <p>۳. برنامه اقدام برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی-اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه شامل:</p> <p>(۱) مراحل اجرای استراتژی، مشخص شده با در نظر گرفتن تواتر تعیین شده برنامه‌ریزی بودجه: سه سال (برای مرحله اول اجرای استراتژی و دوره فعلی برنامه‌ریزی بودجه) و سه تا شش سال (برای مراحل و دوره‌های بعدی)</p> <p>(۲) اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، اولویت‌ها برای هر مرحله از اجرای استراتژی؛</p> <p>(۳) شاخص‌های اجرای استراتژی و مقادیر آنها برای هر مرحله از اجرای استراتژی تعیین شده است.</p> <p>(۴) مجموعه اقدامات و لیستی از برنامه‌های دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، اطمینان از موفقیت در هر مرحله از اجرای استراتژی اهداف بلندمدت توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه مشخص شده در استراتژی،</p> <p>(۵) سایر مقررات تعیین شده توسط دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه.</p> <p>۴. تدوین و تنظیم برنامه اقدام برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه باید با کمک روش شناختی دستگاه اجرایی فدرال انجام شود که وظایف توسعه‌ای را انجام می‌دهد. اجرای سیاست دولت و مقررات قانونی در زمینه توسعه اقتصادی - اجتماعی نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و تشکیلات شهرداری.</p> <p>۵. برنامه اقدام برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه توسط عالی‌ترین مقام اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تصویب می‌شود.</p>	<p>برنامه اقدامات برای اجرای استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه</p>
<p>۱. برنامه‌های دولتی نهاد سازنده فدراسیون روسیه مطابق با اولویت‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی، تعیین شده توسط استراتژی توسعه اقتصادی - اجتماعی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، با در نظر گرفتن اسناد بخشی برنامه‌ریزی استراتژیک فدراسیون روسیه و استراتژی‌های توسعه اقتصادی مناطق کلان، برای دوره‌ای که توسط عالی‌ترین مقام اجرایی مقامات ایالتی موضوع فدراسیون روسیه تعیین شده است.</p> <p>۲. لیست برنامه‌های دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه و روش توسعه، اجرا و ارزیابی اثربخشی آنها توسط دستگاه عالی اجرایی قدرت دولتی نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه تأیید می‌شود.</p> <p>۳. اگر برنامه‌ای از ایالت فدراسیون روسیه تصویب شود و در سطح فدرال اجرا شود، با هدف دستیابی به اهداف مربوط به حوزه قضایی مشترک فدراسیون روسیه و نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، نهاد فدراسیون روسیه ممکن است توسعه یابد.</p> <p>۴. برنامه دولت از نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه توسط بدن اجرایی عالی از قدرت دولت از نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه مطابق با بودجه مصوب کد از فدراسیون روسیه است.</p>	<p>برنامه‌های دولتی یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه</p>
<p>طرح برنامه‌ریزی ارضی برای دو یا بیشتر نهادهای تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، یک طرح برنامه‌ریزی ارضی برای یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه مطابق با الزامات برنامه‌ریزی شهری توسعه‌یافته کد از فدراسیون روسیه و قانون فدرال این.</p>	<p>طرح برنامه‌ریزی فضایی برای دو یا چند نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه، طرح برنامه‌ریزی ارضی برای یک نهاد تشکیل‌دهنده فدراسیون روسیه</p>

مأخذ: همان.

منابع و مأخذ

۱. ارباب، پارسا (۱۳۸۹)، بررسی نظام برنامه‌ریزی فضایی در فدراسیون روسیه، مجله آمایش سرزمین، ش ۳.
۲. بیگدلو، مهدی، باقری، مرتضی و باقری، عبدالرضا (۱۳۹۱)، اقتصاد توسعه و برنامه‌ریزی اقتصادی در روسیه، مجله مطالعات ایران و اوراسیا، ش ۷.
۳. حاجی میرزایی، سیدمحمدعلی و نادریان، محمدمین (۱۳۸۶)، بررسی تحولات اقتصاد سیاسی نفت و گاز در روسیه، مجله بررسی‌های اقتصاد انرژی، ش ۸.
۴. دوتکوویچ، پیتر (۱۳۸۸)، گذار نارسا: مفهوم‌سازی دوباره دولت توسعه‌گرای روسیه، مجله مطالعات ایراس، ش ۴.
۵. رمضان‌زاده، عبدالله و حسینی، سیدحمید (۱۳۸۹)، جایگاه گاز پروم در راهبرد انرژی روسیه، مجله مطالعات اوراسیای مرکزی، سال سوم، ش ۶.
۶. سایت دولت روسیه <http://government.ru/en>
۷. شیرزادی، رضا (۱۳۹۶)، دولت، توسعه اقتصادی و ادغام در اقتصاد جهانی (مطالعه موردی روسیه: ۲۰۱۰-۱۹۹۰)، مجله مطالعات اوراسیای مرکزی، دوره ۱۰، ش ۱.
۸. فادر، کیم براون (۱۳۸۵)، روسیه، ترجمه مهسا خلیلی، تهران، ققنوس.
۹. کرمی، جهانگیر (۱۳۹۳)، مدل‌های متعارض توسعه در روسیه: سه سده جستجو و دستاوردهای آن، مجله تخصصی علوم سیاسی، ش ۲۷.
۱۰. کرمی، جهانگیر و رسولی‌نژاد، احسان (۱۳۹۸)، مطالعه تطبیقی سیاست‌های کلی اقتصادی نظام جمهوری اسلامی ایران با سیاست‌های بلندمدت اقتصادی فدراسیون روسیه، مجله سیاست‌های راهبردی کلان، دوره ۷، ش ۲.
۱۱. کولایی، الهه (۱۳۷۶)، سیاست و حکومت در فدراسیون روسیه، تهران، وزارت خارجه.
۱۲. کولایی، الهه (۱۳۷۹)، روسیه و آسیای مرکزی، امکانات و محدودیت‌ها در بهره‌برداری از منابع منطقه، مجله مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، ش ۲۹.
۱۳. کرمی، جهانگیر (۱۳۸۸)، روابط جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه، تهران، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
۱۴. مانیوز، جان (۱۳۸۳)، ظهور و سقوط اتحاد جماهیر شوروی، ترجمه فرید جواهر کلام، تهران، ققنوس.
15. Abramov, A., Radygin, A., Entov, R., & Chernova, M. (2017). State ownership and efficiency characteristics. *Russian Journal of Economics*, 3(2).
16. Copenhagen institute for futures studies (2005), *Russian prospects, political & economical scenarios, members report*.
17. Country Fiche on Terrestrial Spatial Planning (2019).
18. Hanson, Philip (2008), "The Economic Development of Russia: Between State Control and Liberalization", ISPI Working Paper, Issue 32.
19. Presidential Decree On national objectives and strategic tasks of Russian Federation's development in the period up to 2024.
20. Sergey o. shokhin & Ekaterina v. kudryashova (2020), *The Dualistic Model of Strategic Planning - Russian Experience*, Proceedings of the 36th International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2020.
21. Shakibi, Zhand, (2012), Khatami and Gorbachev, London, I. B. Tauris.
22. Strategy socio-economic development far vostok and the baikal region for the period up to 2025.
23. Ulyanova, E. A. (2017), development of regional strategies in russia: the case of sverdlovsk region, *R-Economy Vol. 3, Issue 3*.
24. Weafer, chris and leonid slipchenko (2009), *Russia's development path*, Russian equity research, URALSIB.